

Latvijas un globālās tautsaimniecības attīstības aktualitātes

Mārtiņš Kazāks

2026. gada 27. janvārī



Norises globālajā ekonomikā un eirozonā

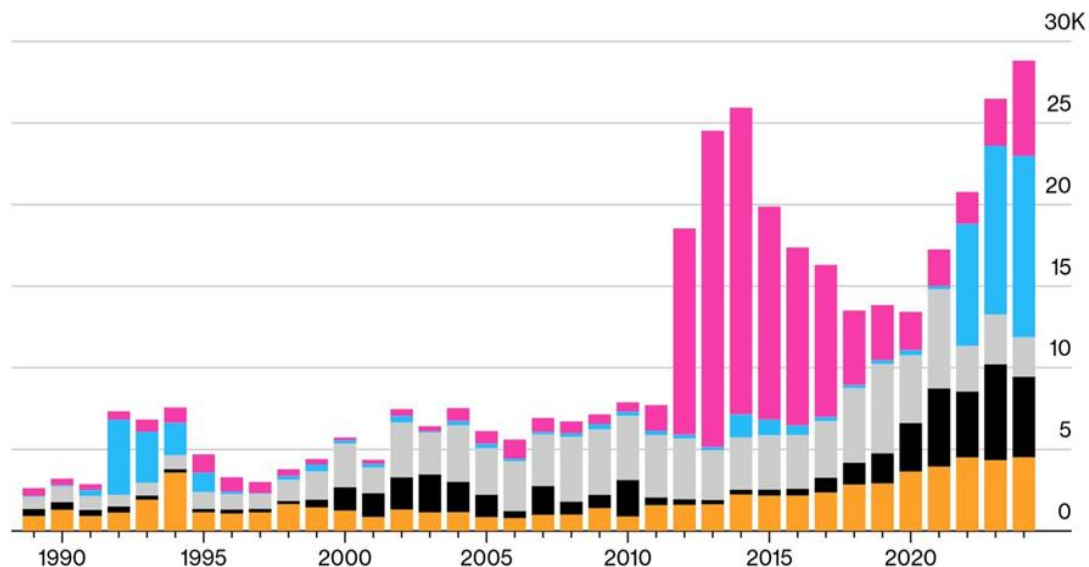


Ģeopolitiskā nestabilitāte būtiski ietekmē nākotnes skatījumu

Konflikti pasaules reģionos

Number of battles by region

Africa Americas Asia Europe Middle East



Source: Uppsala Conflict Data Program (UCDP)

Note: UCDP defines a battle as an event in which armed force is used by an organized actor, resulting in at least one direct death.

Bloomberg

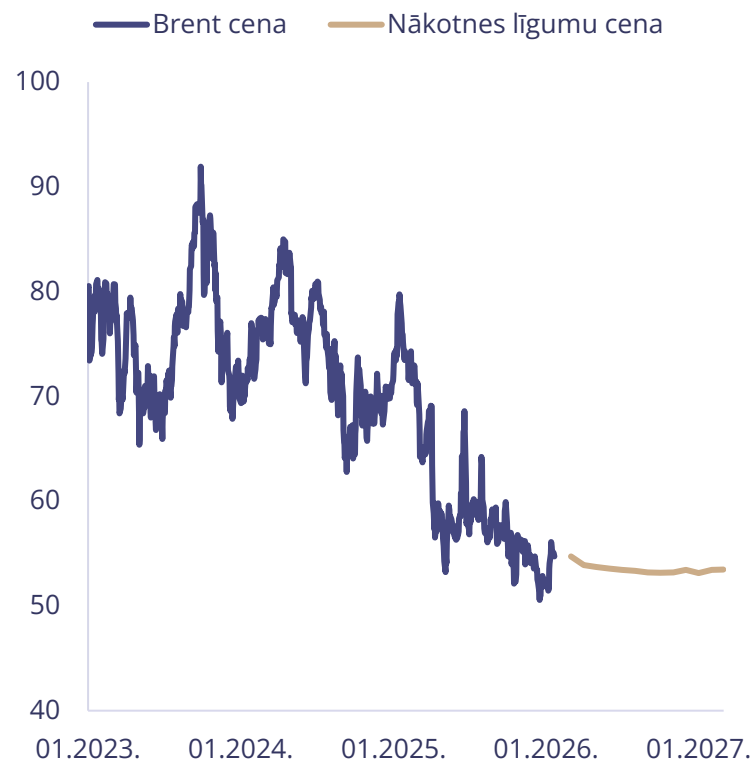
ECB decembra prognozes (g/g, %)

	2024	2025	2026	2027	2028
World real GDP growth (excl. euro area)	3.6	3.5	3.3	3.3	3.3
World trade (excl. euro area)	4.3	4.4	2.0	3.1	3.1
Euro area foreign demand	3.7	3.8	1.9	3.1	3.0
World CPI (excluding the euro area)	4.0	3.1	2.8	2.5	2.6
Real GDP (euro area)	0.9	1.4	1.2	1.4	1.4
Headline inflation (HICP; euro area)	2.4	2.1	1.9	1.8	2.0
Core inflation (HICP excl. energy and food; euro area)	2.8	2.4	2.2	1.9	2.0
Unemployment rate (euro area)	6.3	6.3	6.2	6.1	5.9

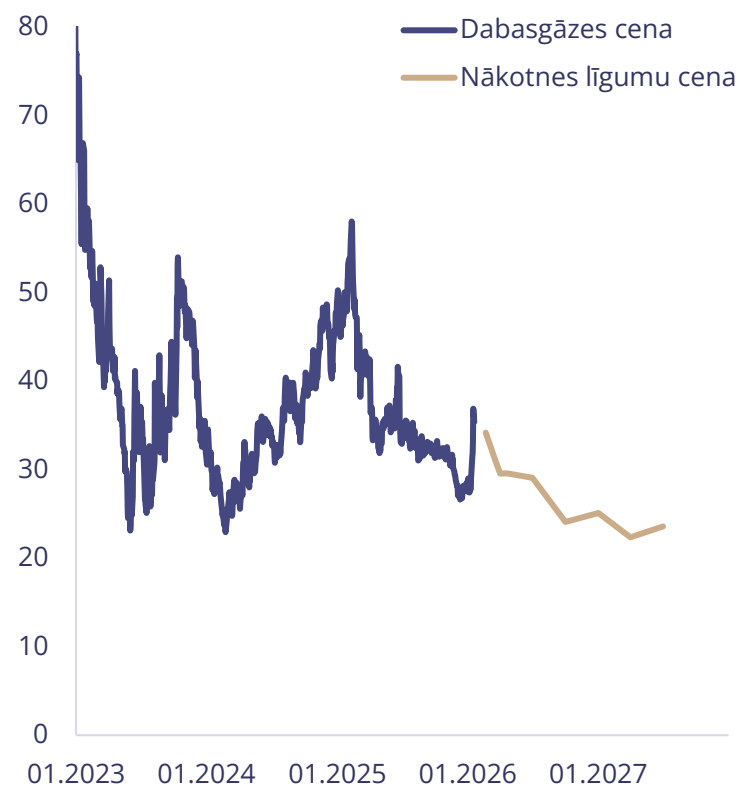
Avots: ECB.

Globālās izejvielu cenas stabilizējas zemākā līmenī

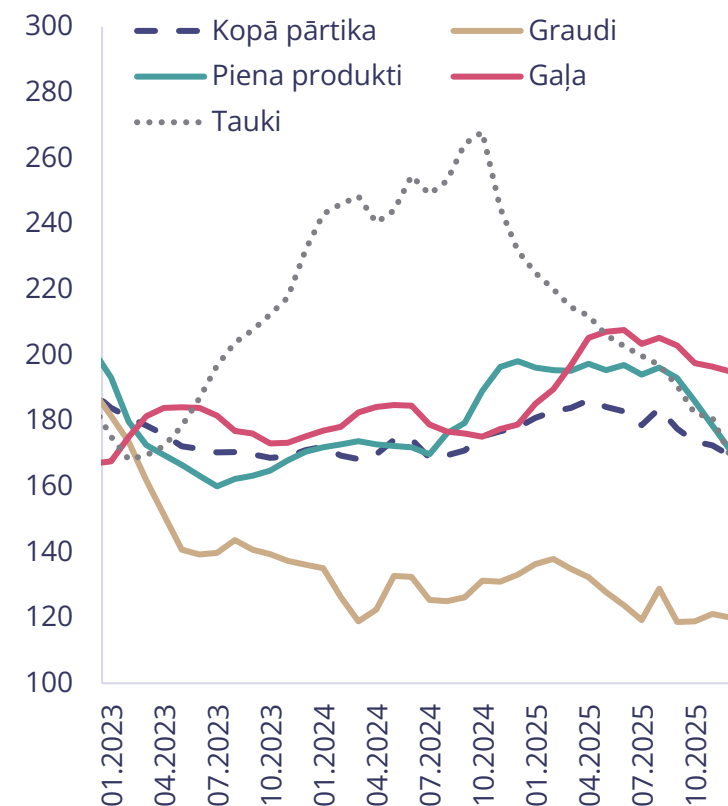
Brent jēlnafta (EUR/bbl)



TTF dabasgāzes cena (EUR/MWh)

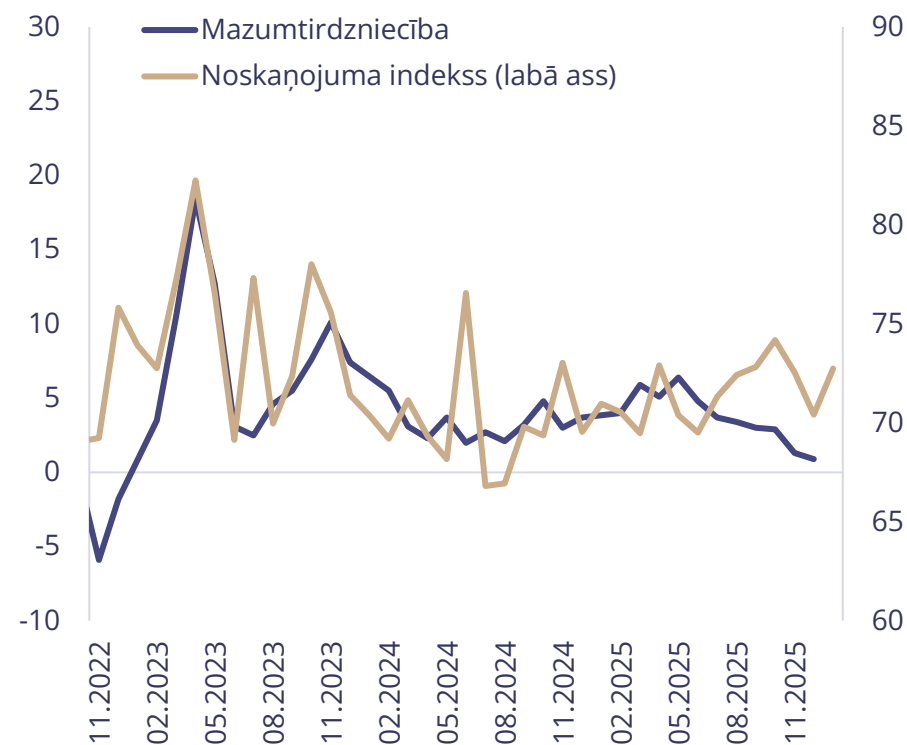


**Pārtikas izejvielu cenas eirozonā
(01.2015 = 100)**



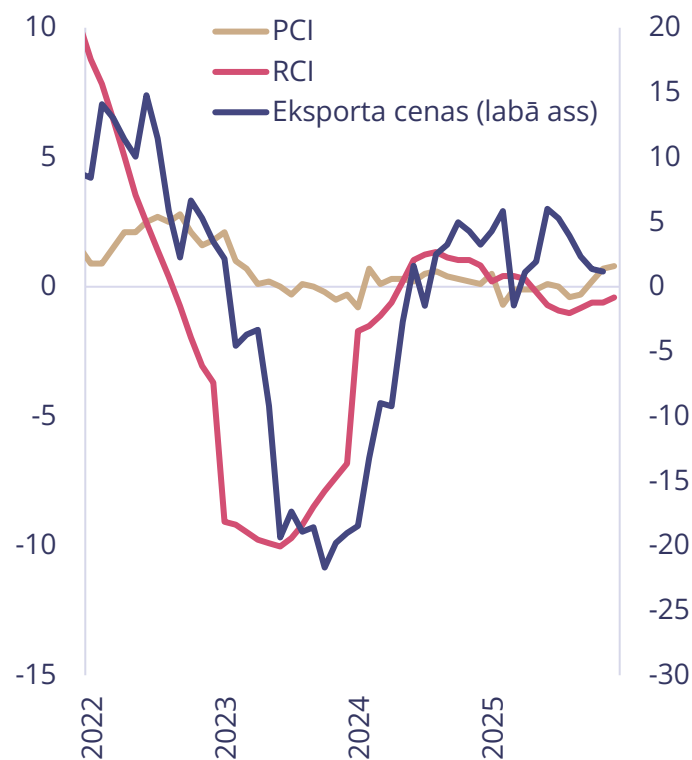
Ķīnas iekšzemes pieprasījums saglabājas vājš

Ķīnas mazumtirdzniecības dati un patērētāju noskaņojuma indekss (% , g/g, punkti)



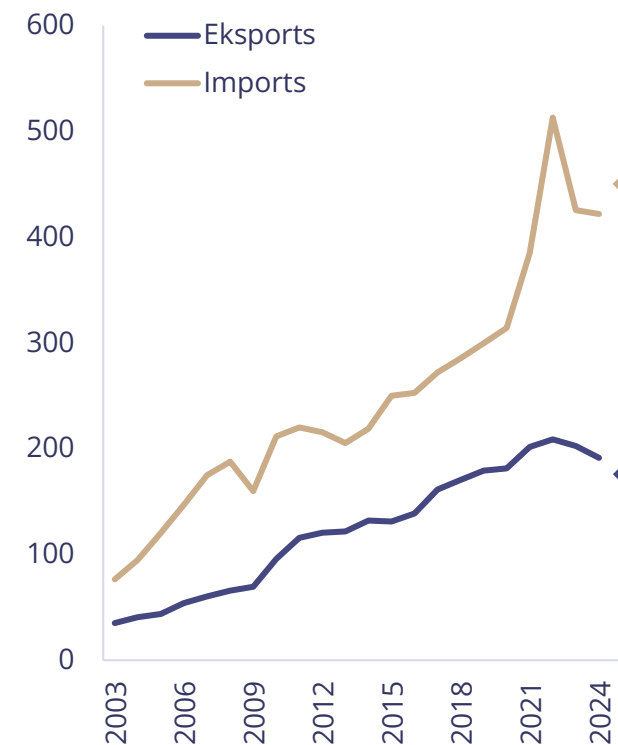
Pēdējais novērojums mazumtirdzniecības datiem – dec., noskaņojuma datiem – jan.

Ķīnas PCI, RCI un eksporta cenas (g/g, %)



Pēdējais novērojums PCI, RCI - dec., eksp. cenas – nov.

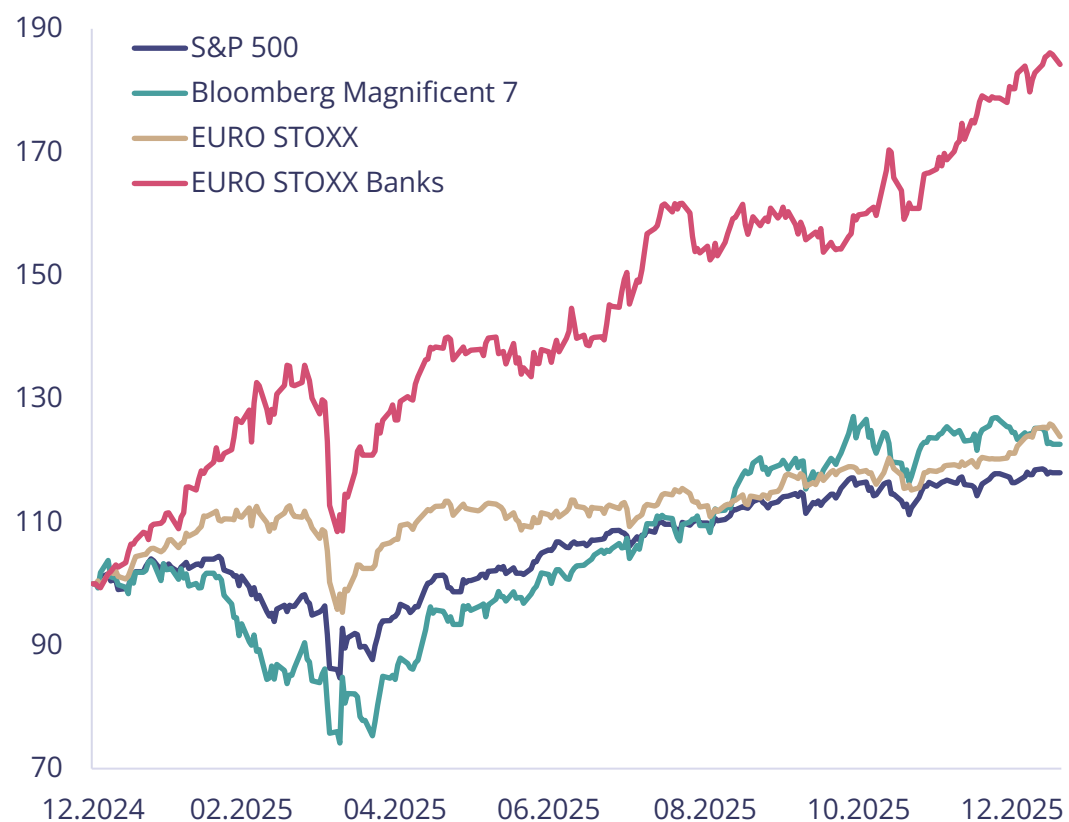
Eiropas gada kumulatīvā tirdzniecība ar Ķīnu (mljrd. eiro)



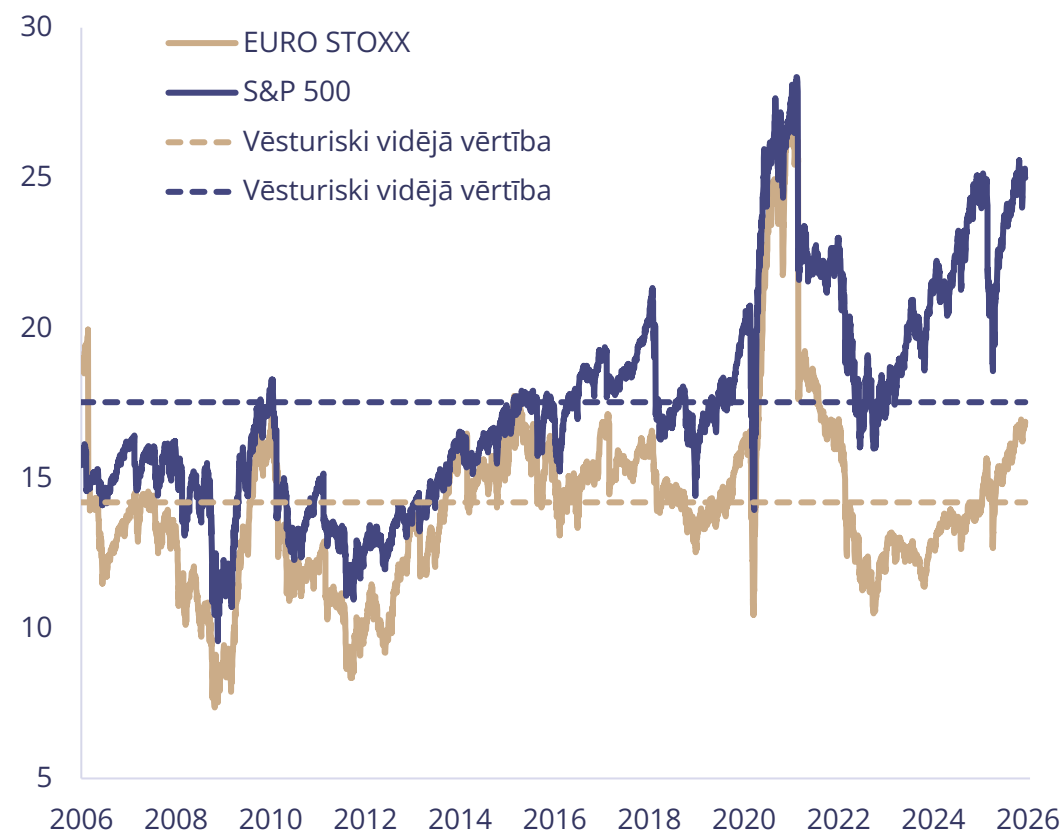
Pēdējais novērojums – 2025 līdz oktobrim pārrēķināts gada vērtībā.

Piesardzība akciju tirgos

Akciju tirgus indeksu attīstība (31.12.2024=100)

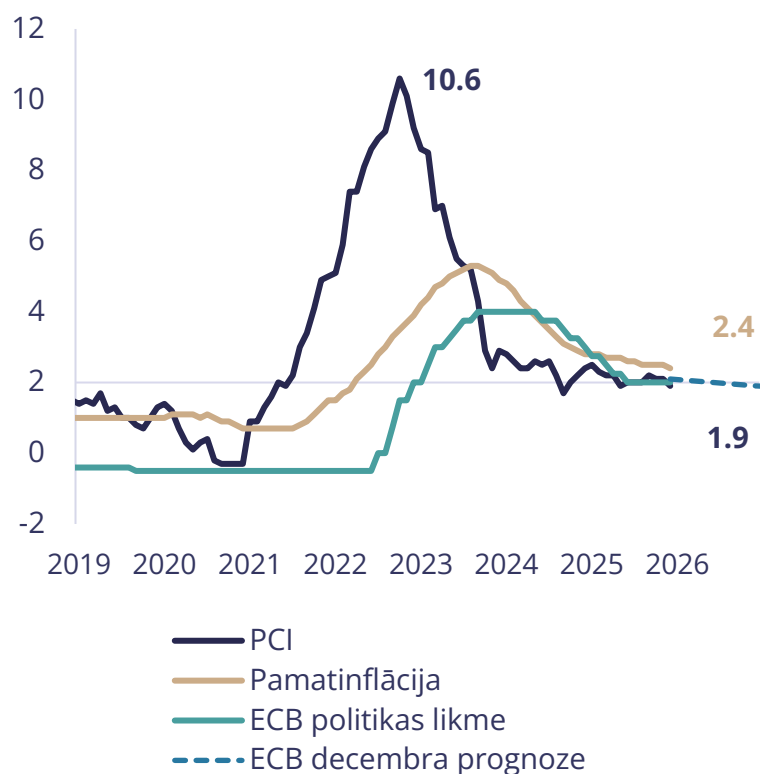


Euro Stoxx un S&P 500 cenas un peļņas attiecības koeficients (P/E)



Eirozonā inflācija pie mērķa

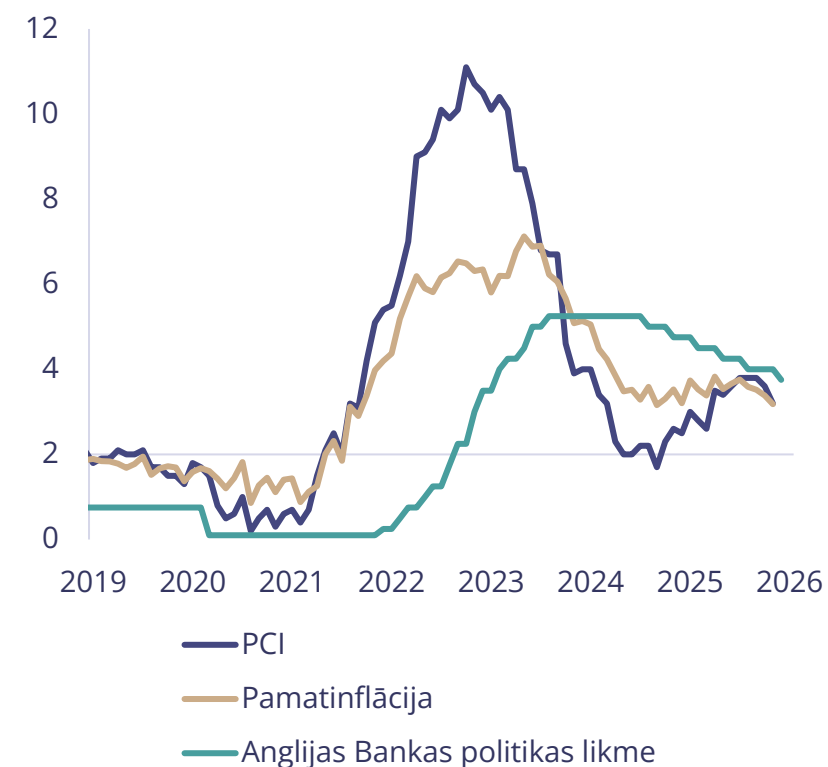
EZ gada inflācija, pamatinflācija un politikas likme (%)



ASV gada inflācija, pamatinflācija un politikas likme (%)



Lielbritānijas gada inflācija, pamatinflācija un politikas likme (%)



Latvijā

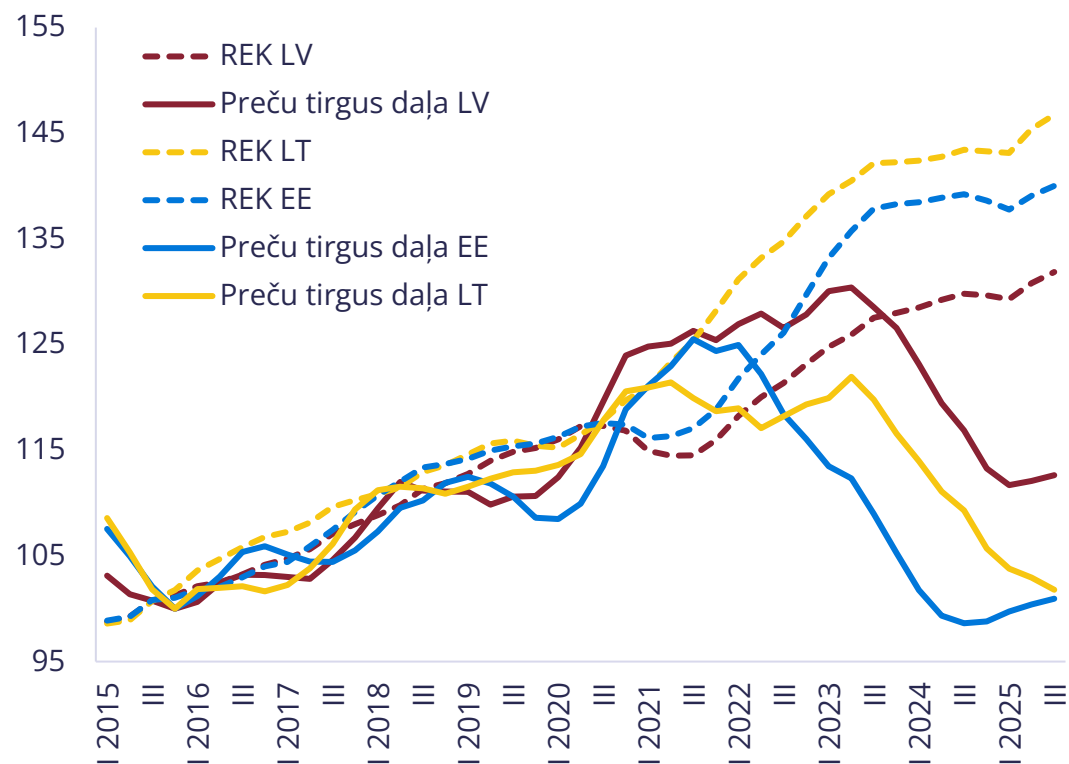
Proгноzes sagatavotas, izmantojot līdz 2025. gada 3. decembrim
(atsevišķiem tehniskajiem pieņēmumiem – līdz 26. novembrim) pieejamo informāciju.



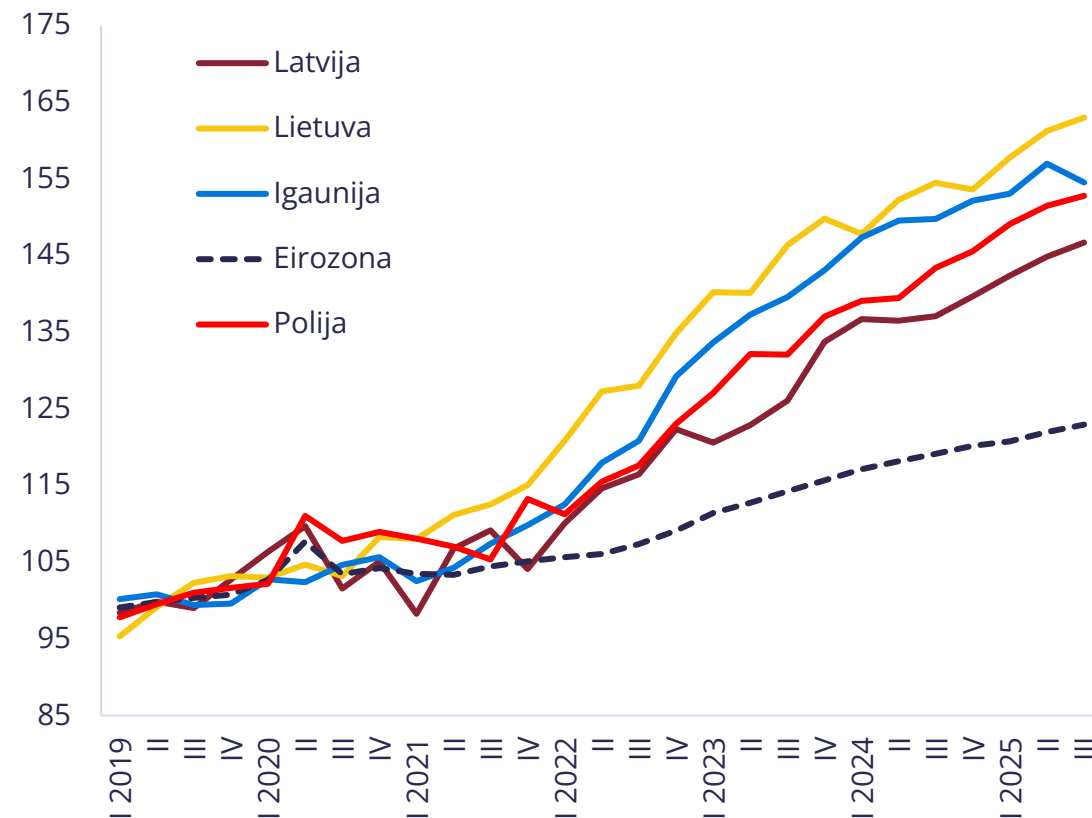
Avots: pexels.com

Baltijā ražošana kļūst dārgāka, ražīguma kāpums pārāk lēns

Reālais efektīvais kurss un Baltijas valstu tirgus daļas pasaules importā (2015 = 100)



Vienības darbaspēka izmaksas tautsaimniecībā kopumā (2019 = 100)

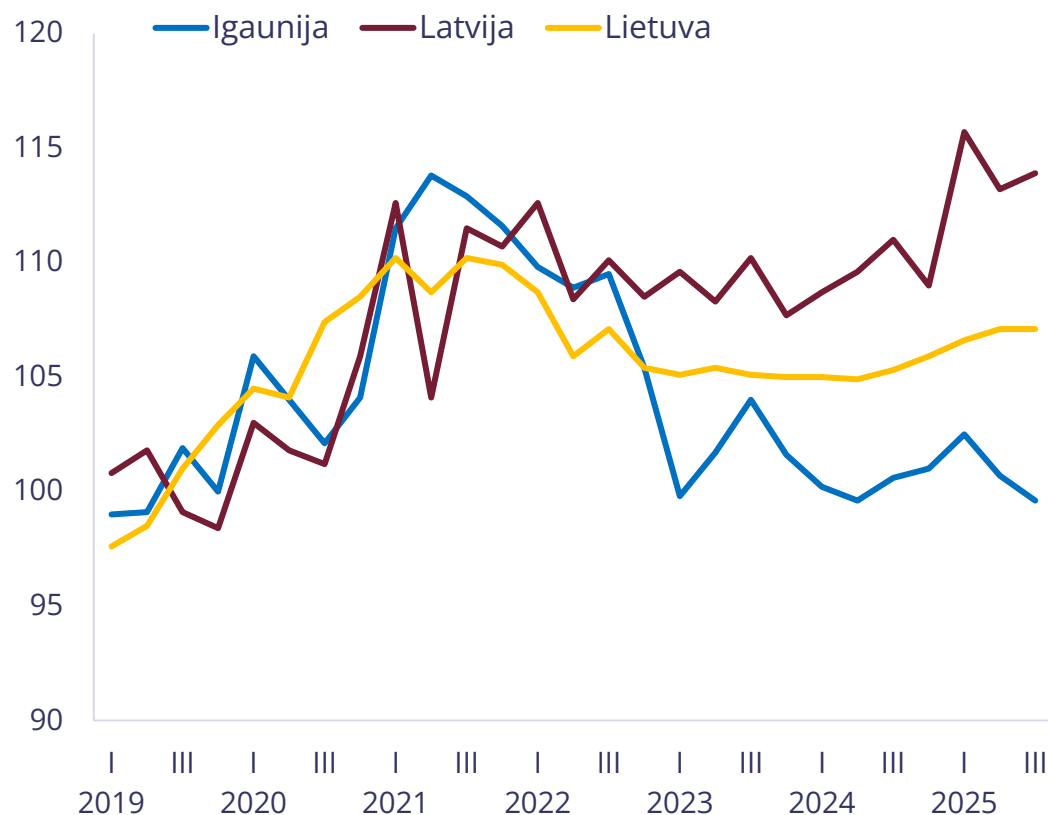


Piezīme: Reālais efektīvais kurss deflēts ar vienības darbaspēka izmaksām kopējā ekonomikā.

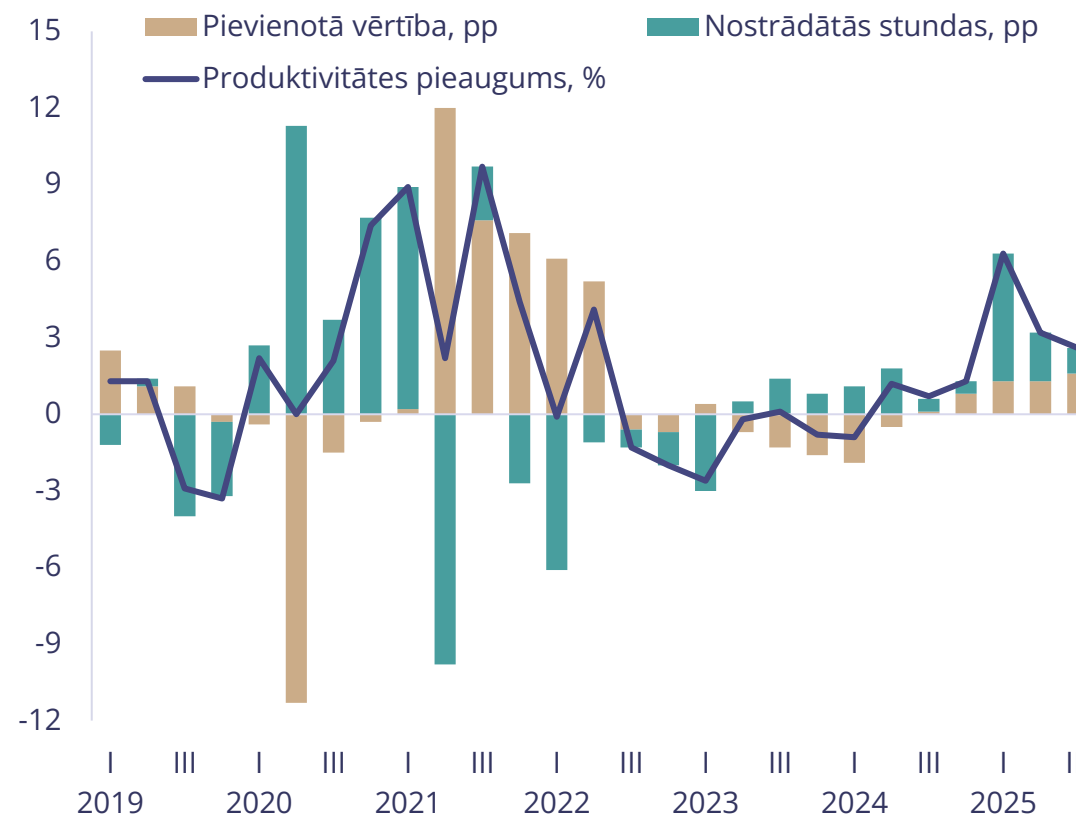
Avots: Centrālā statistikas pārvalde, Eiropas Komisija, Pasaules Tirdzniecības organizācija.

Produktivitāte galvenokārt pieaug uz nostrādāto stundu rēķina

Produktivitāte uz stundu Baltijas valstīs
(sez. koriģ.; 2019 = 100)

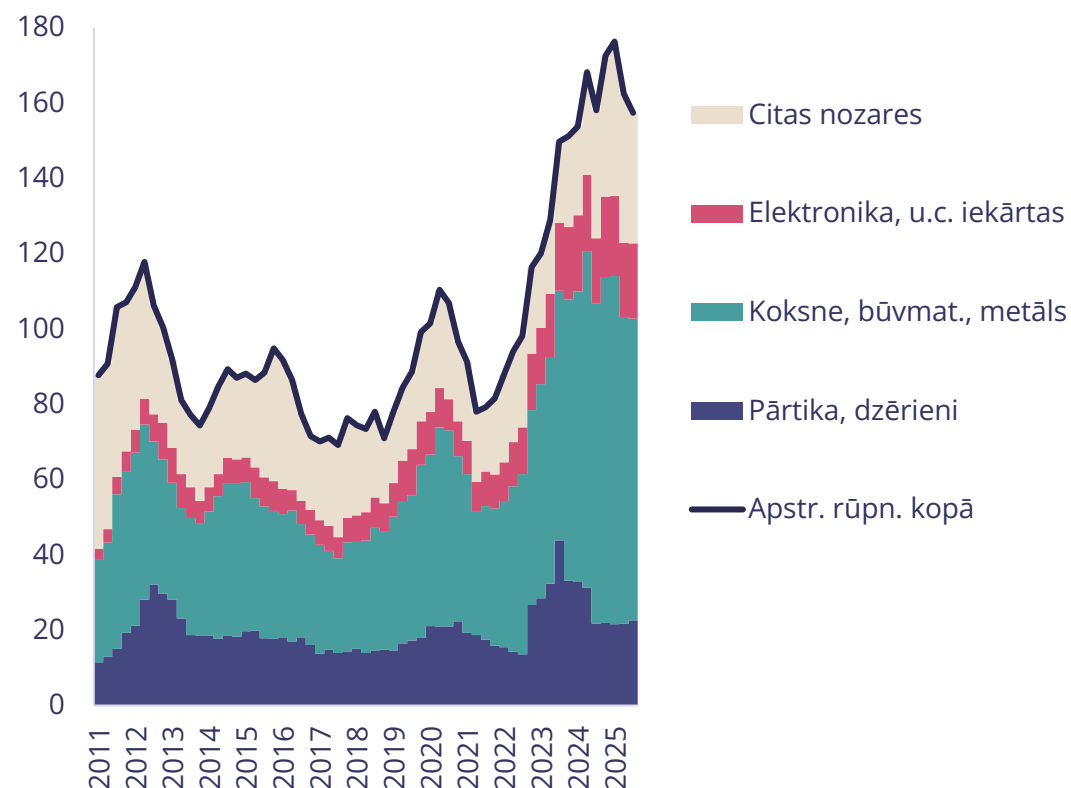


Latvijas produktivitātes kāpums pa komponentēm
(sez. koriģ.; g/g; % un pp)

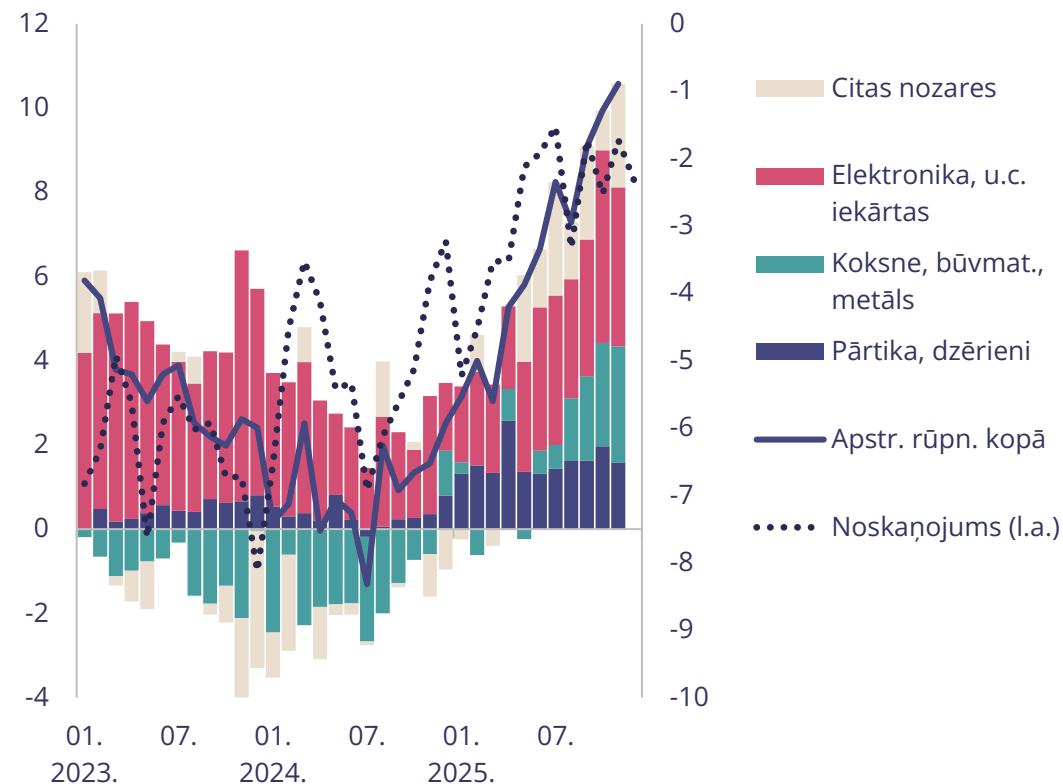


Investīcijas ir kāpinājušas apstrādes rūpniecības jaudu

Investīcijas pa apstrādes rūpniecības apakšnozarēm
(faktiskajās cenās; milj. eiro)

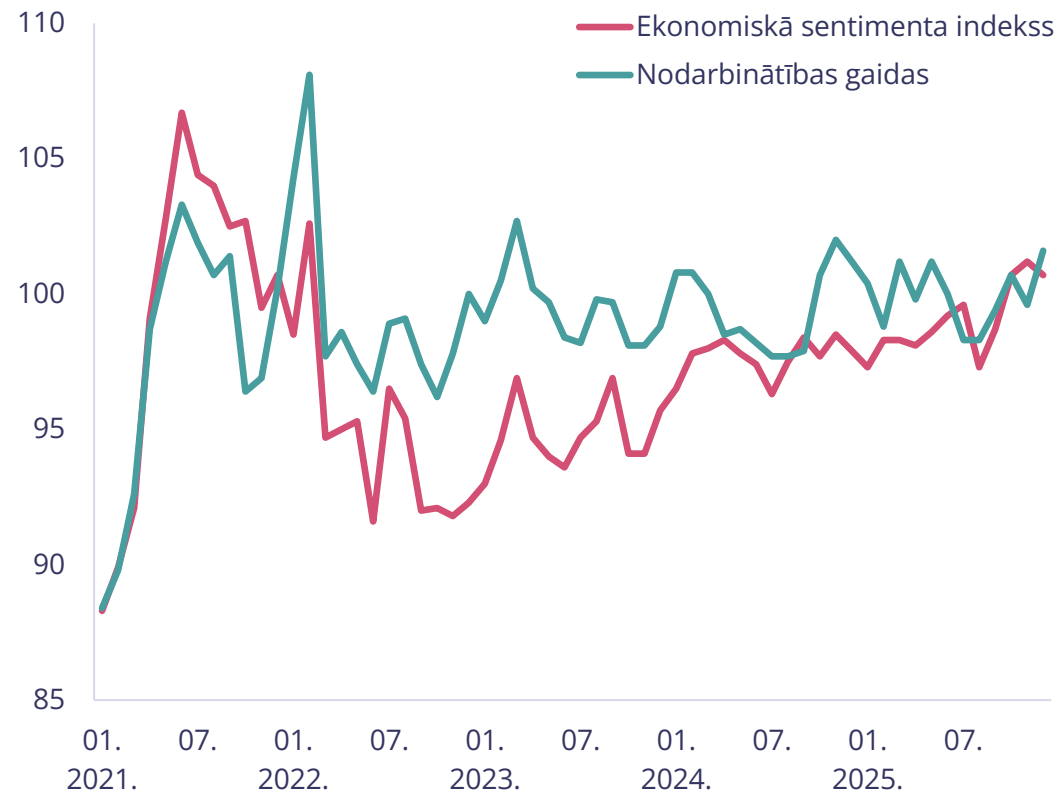
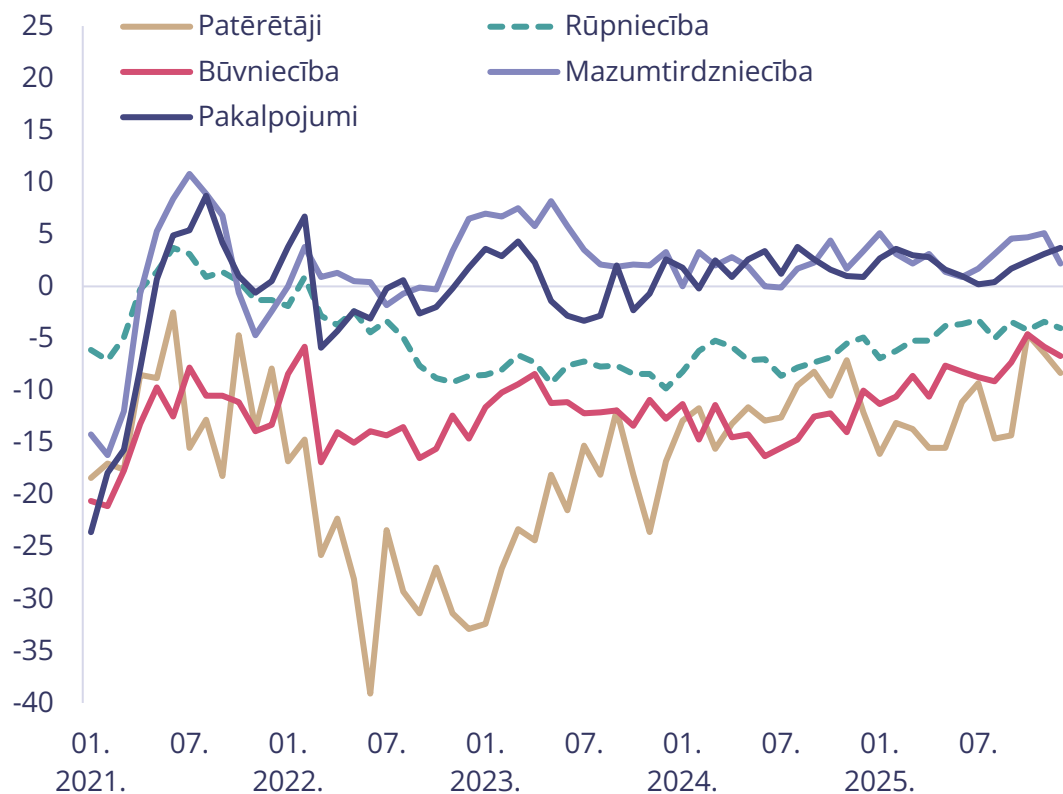


Apstrādes rūpniecības izlaide (% pret 2019; devumi pp)
un konfidences indikators (pret 2019; pp)



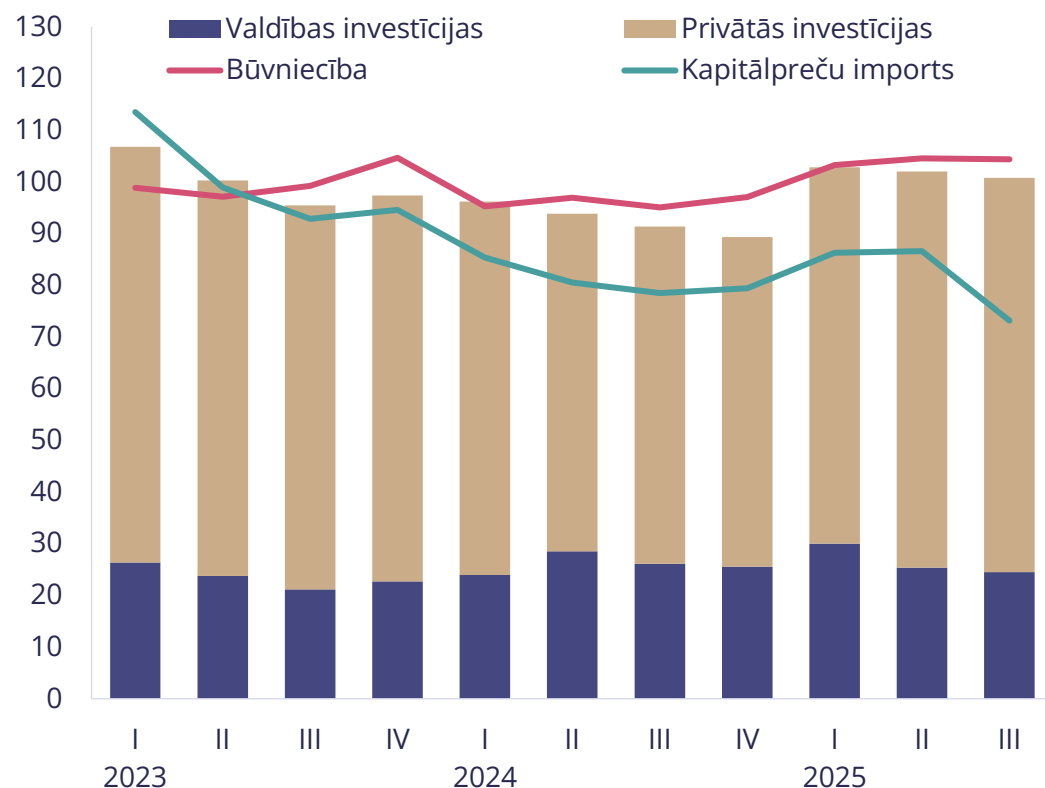
Vairāki noskaņojuma rādītāji pēdējā laikā uzlabojušies

Sektoru noskaņojuma rādītāji (atbilžu bilances), ESI un EEI (ilgtermiņa vidējais = 100)

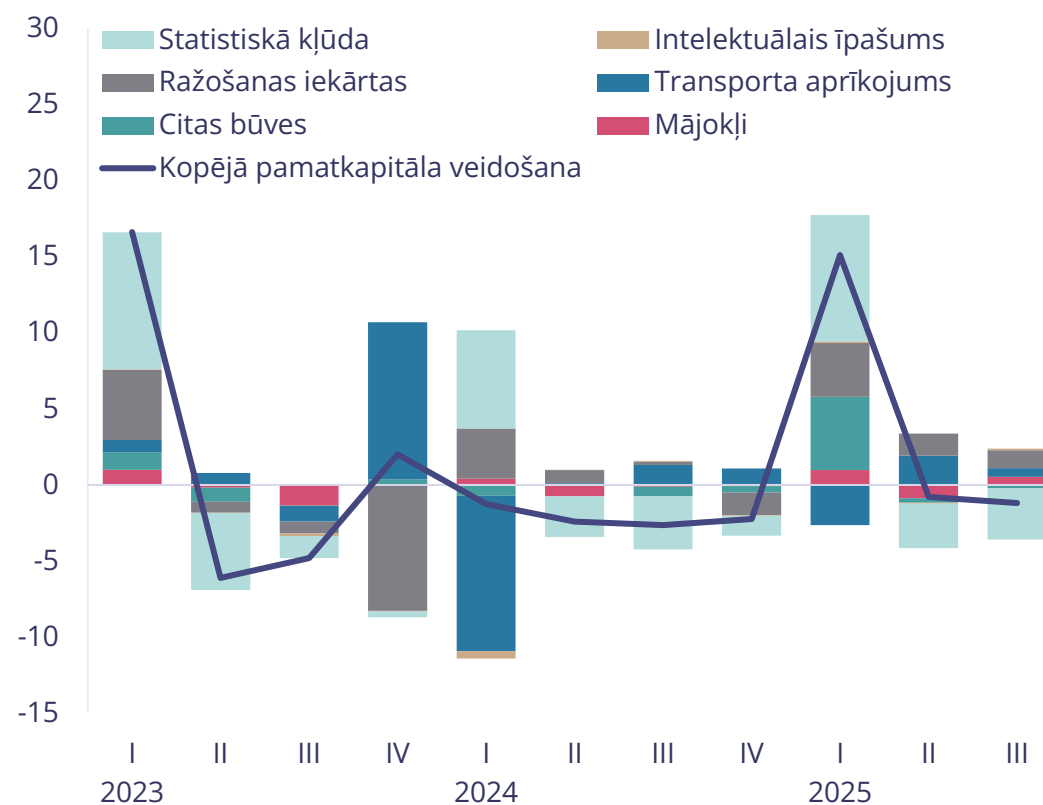


Investīciju līmenis saglabājas augsts, to uztur būvniecība

Investīcijas raksturojošie rādītāji (sez. koriģ.; 2023 = 100 %)



Investīcijas (sez.koriģ.; c/c; %) **un investīciju veidi** (devums; pp)

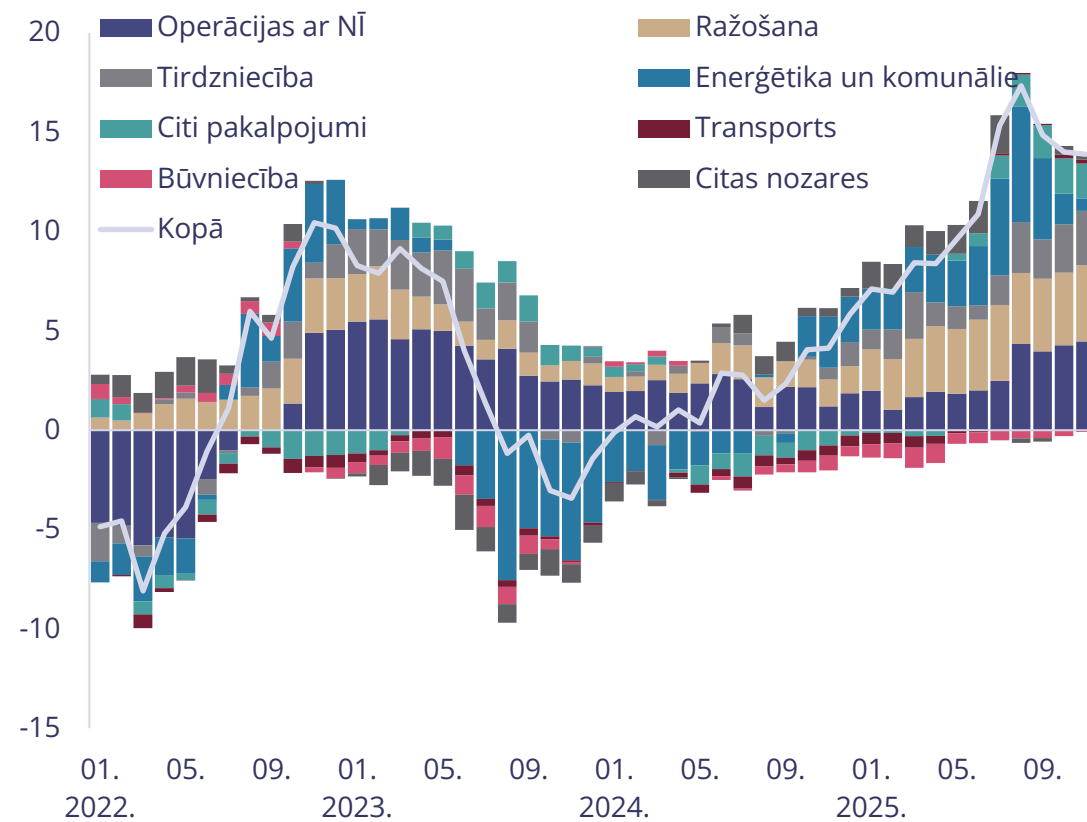


Pieaudzis uzņēmumu pieprasījums pēc ilgtermiņa aizdevumiem

Uzņēmumu aizdevumu atlikums termiņu dalījumā
(gada pieauguma temps; %)

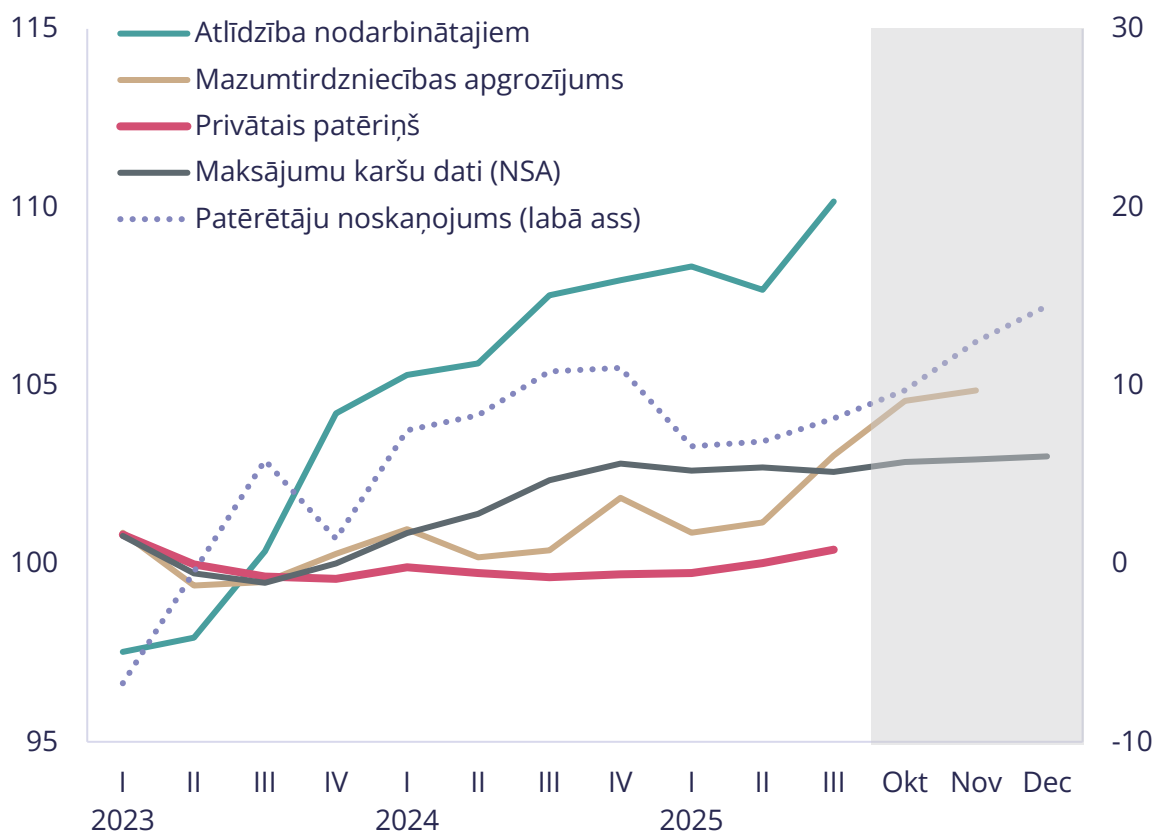


Uzņēmumu aizdevumu atlikums nozaru dalījumā, gada pieauguma tempa dekompozīcija* (%)

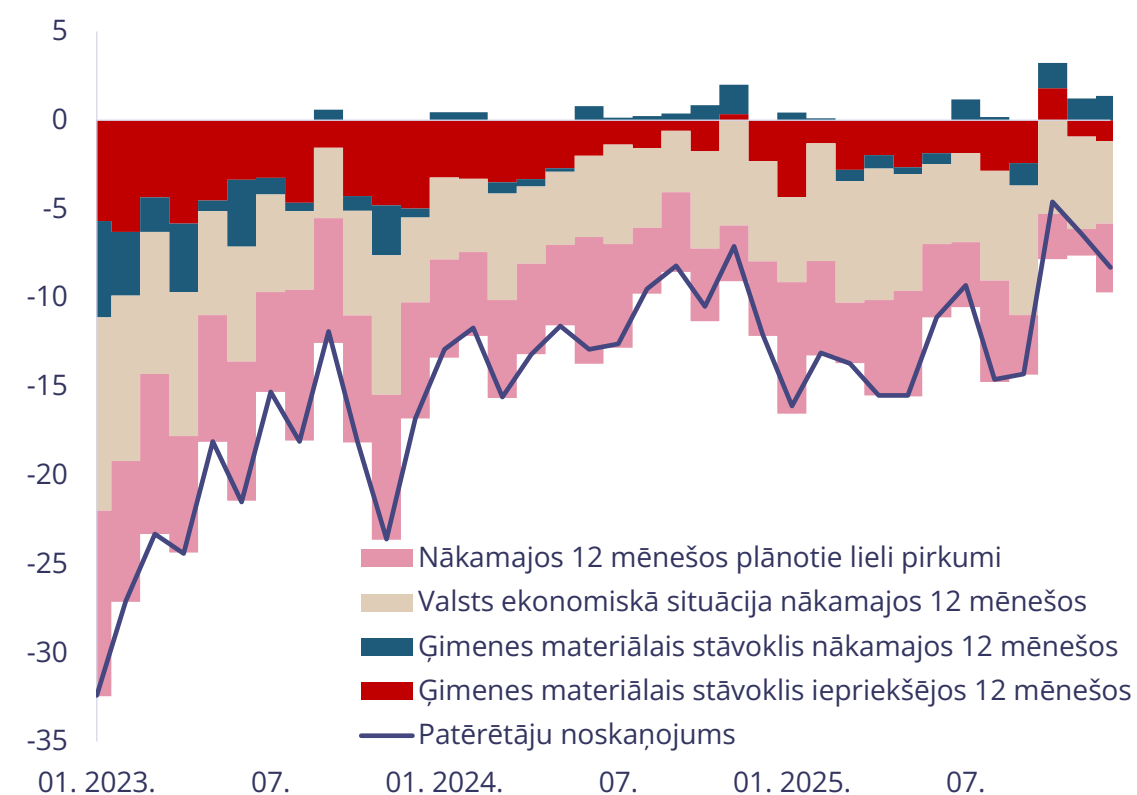


Privātais patēriņš drīzumā varētu (beidzot) atžirgt. Patērētāju noskaņojums kopumā uzlabojies

Patēriņu raksturojošie rādītāji (salīdz. cenās; 2023 = 100; noskaņojums – atbilžu saldo pārmaiņas 2019 = 0)

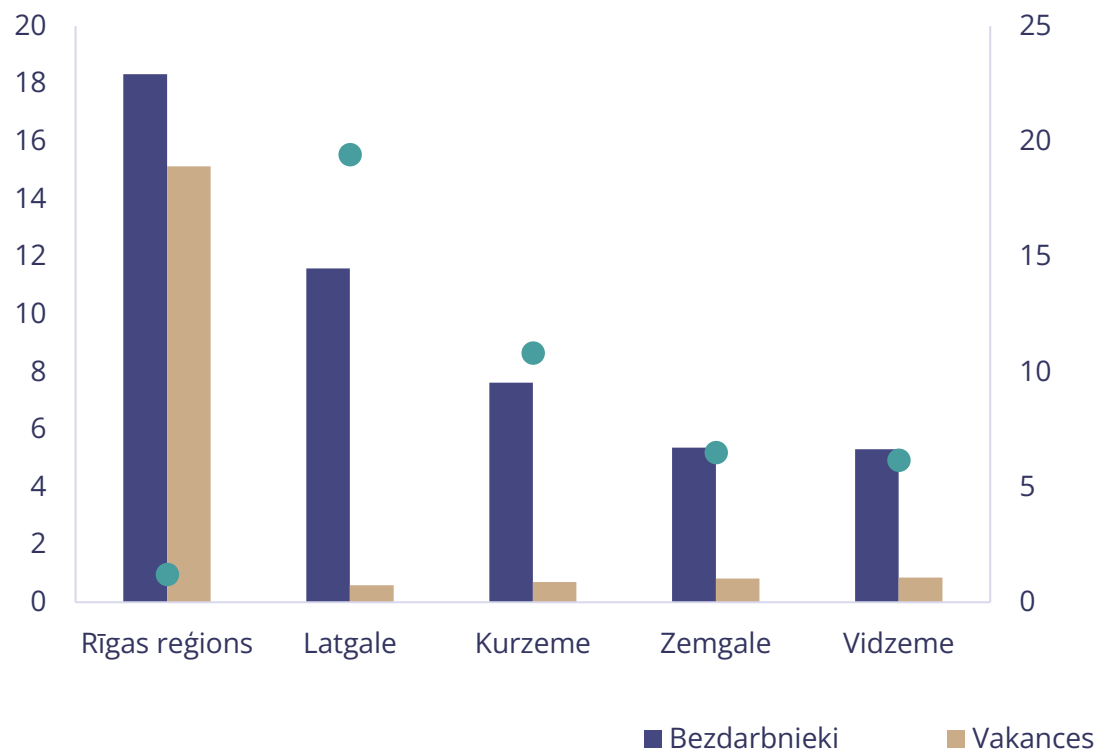


Patērētāju noskaņojums (sez. korig.; atbilžu saldo; procentu punktos)

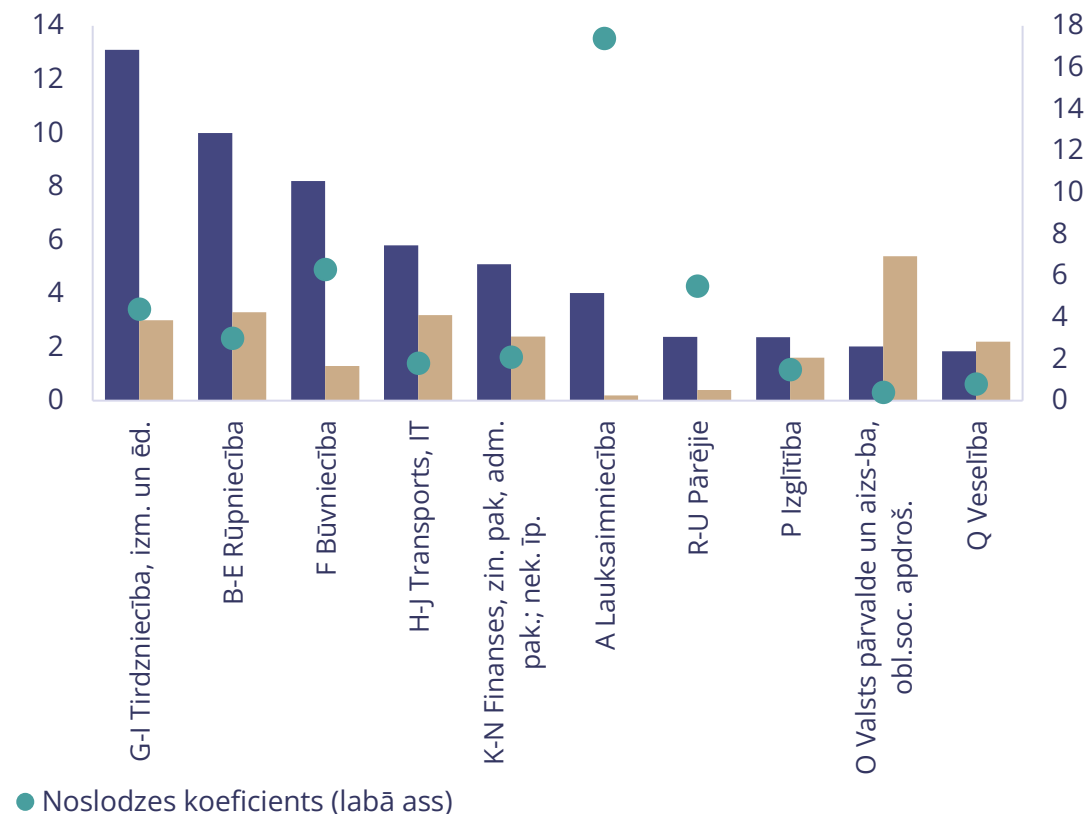


Darba tirgū vērojama būtiska prasmju un reģionālā nesabalansētība

Reģistrēto bezdarbnieku un vakanču skaits (2023.-2025. gada vidējais; tūkst.) un noslodzes koeficients (labā ass)

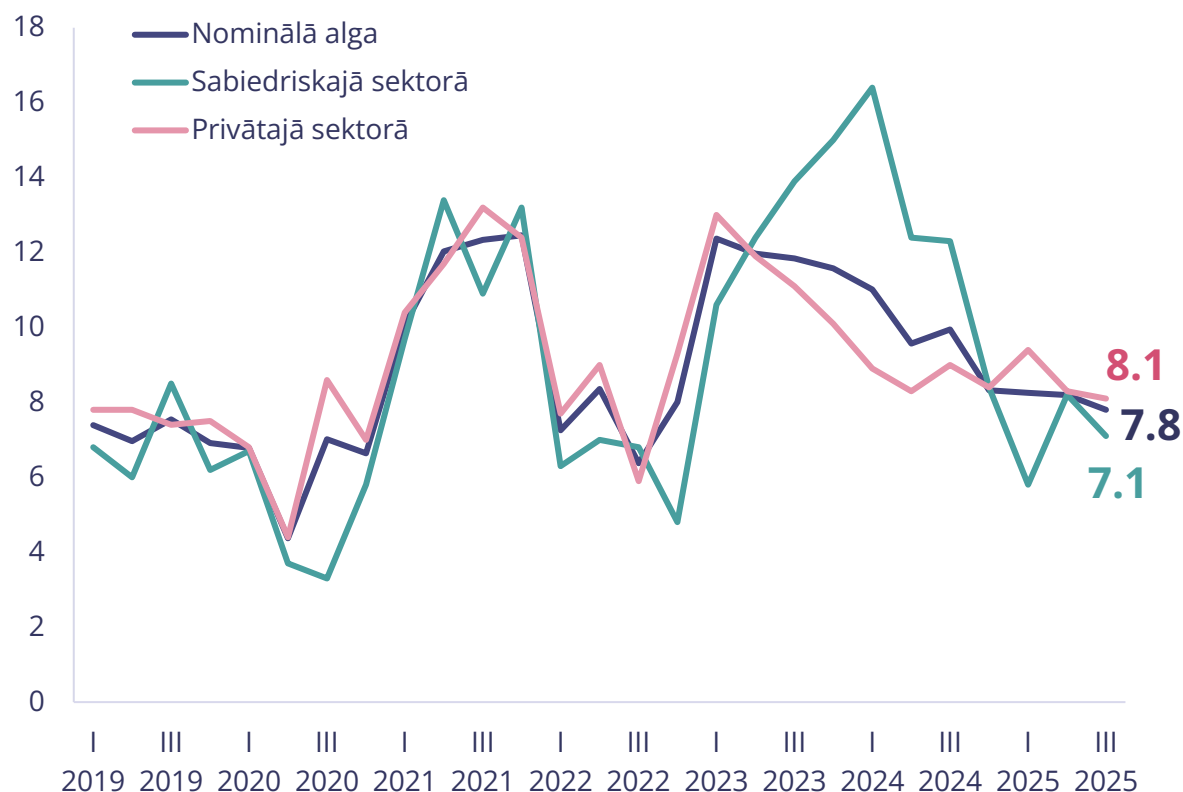


Bezdarbnieku un brīvo darbavietu skaits (2020.-2024. gada vidējais; tūkst.) un noslodzes koeficients (labā ass)

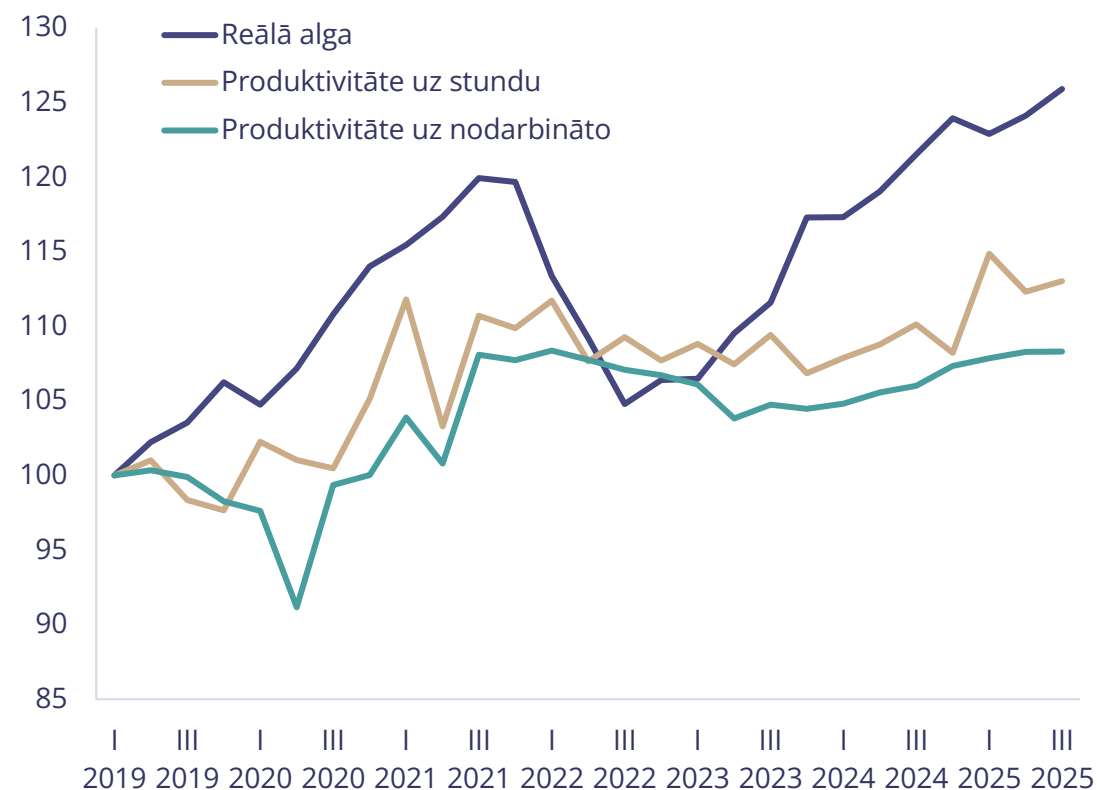


Algu kāpums notur tempus un produktivitāte atpaliek

Nominālā alga pa sektoriem (g/g; %)

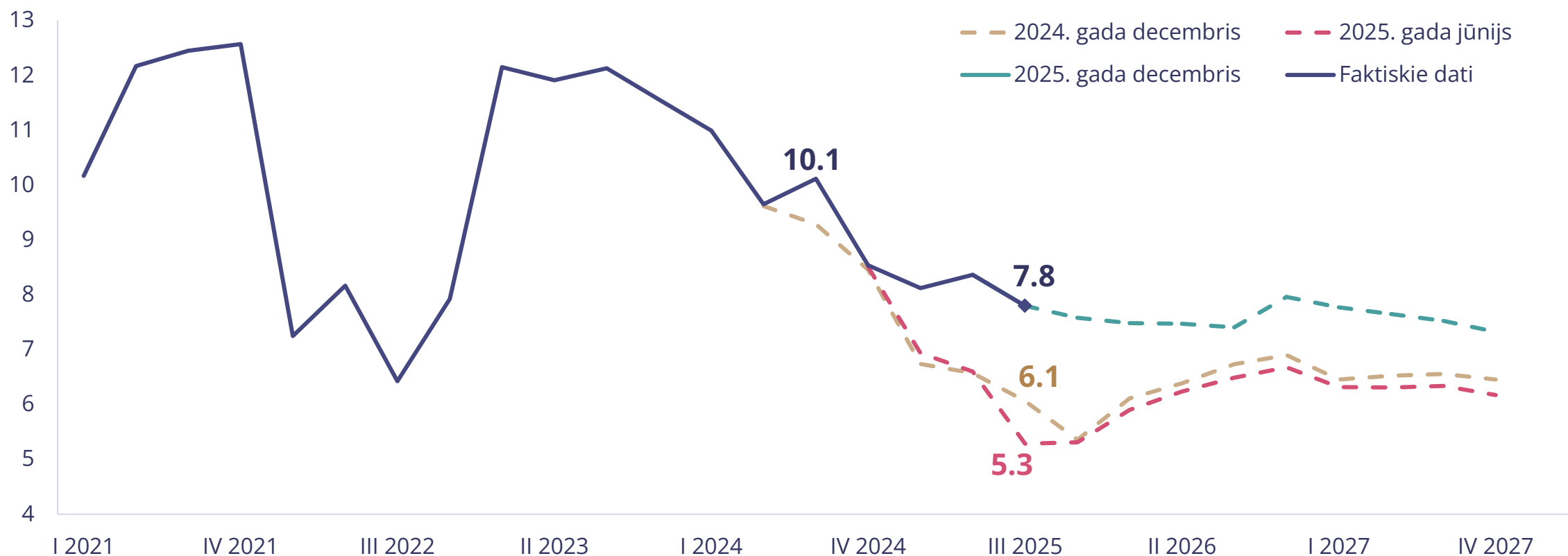


Reālā alga un produktivitāte (2019. 1. cet. = 100)



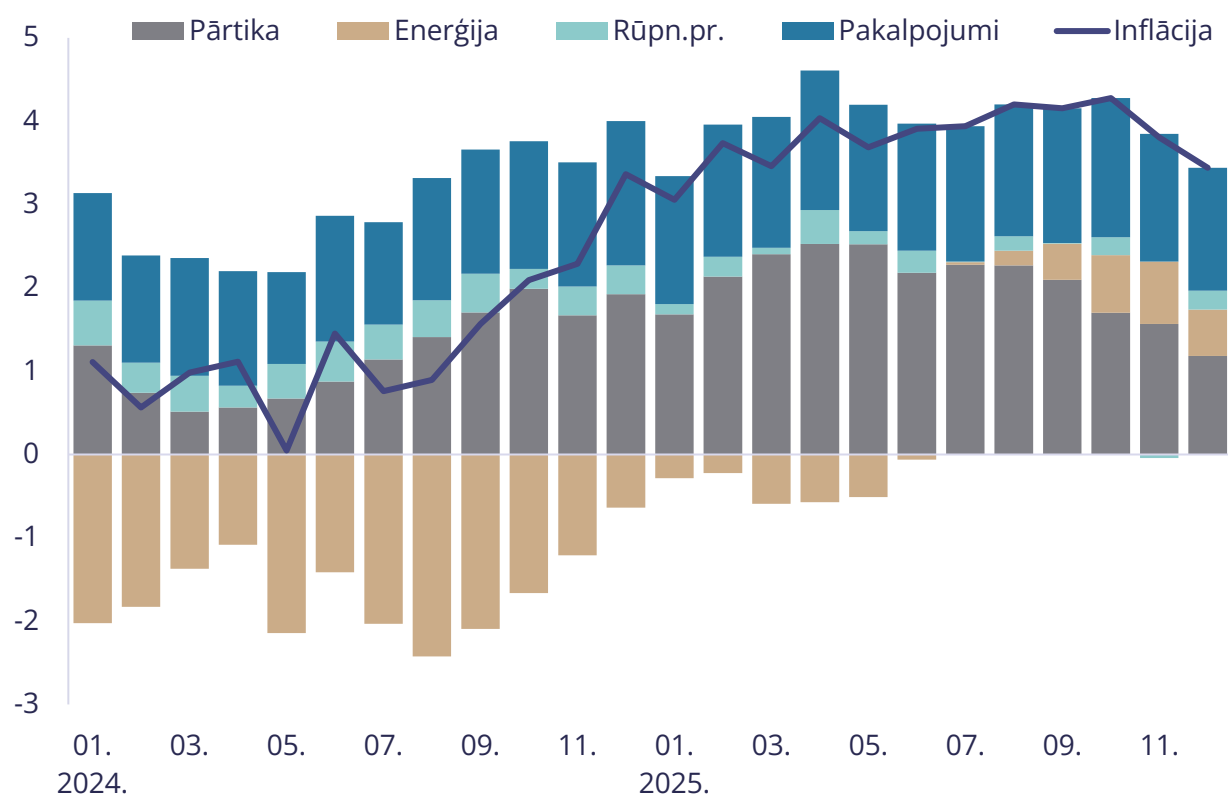
Par produktivitāti straujāks algu kāpums uzturēs inflāciju un turpinās zāgēt konkurētspēju

Vidējais algas pieaugums (g/g; %)



Inflāciju uztur pārtikas un pakalpojumu cenas

Inflācija (g/g; %) un devumi (pp)

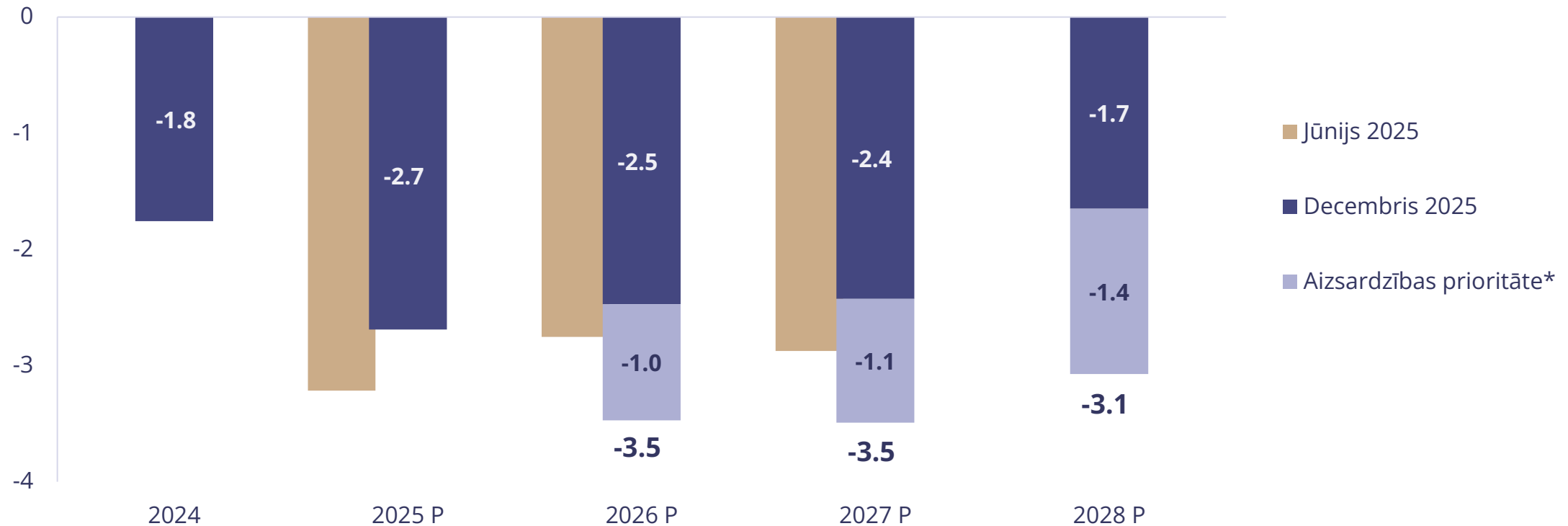


Inflācijas novērtējumu ietekmējošie faktori

- Dati virs jūnija prognozes (+)
- Spēcīgāks alg pieaugums (+)
- Papildu informācija par administratīvi regulētajām cenām (+)
- Globālās naftas, gāzes un pārtikas cenas bez būtiskām izmaiņām (=)
- PVN likmes samazināšana atsevišķiem pārtikas produktiem (2026 (-), 2028 (+))
- Akcīzes nodokļa pārskatīšana (+)
- ETS2 pieņēmumu izmaiņas (2027 (-), 2028 (+)), 2028. gadā – pakāpeniski, ne gada sākumā
- Pieņēmumi, ka nākamajā gadā inflācija nekritīsies tik strauji, kā modelis rāda (+)

Budžeta deficīts tuvākajos gados pārsniegs 3 % no IKP – straujāku izdevumu kāpumu daļēji kompensēs augstāka nominālā izaugsme

Vispārējās valdības budžeta bilance (% no IKP)



* Papildu piešķirums drošības prioritātei valsts budžetā 2026.-2028. gadam.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, Latvijas Banka.



Daži jautājumi saistībā ar kreditēšanu,
kur jūsu (uzņēmēju) viedoklis var
palīdzēt

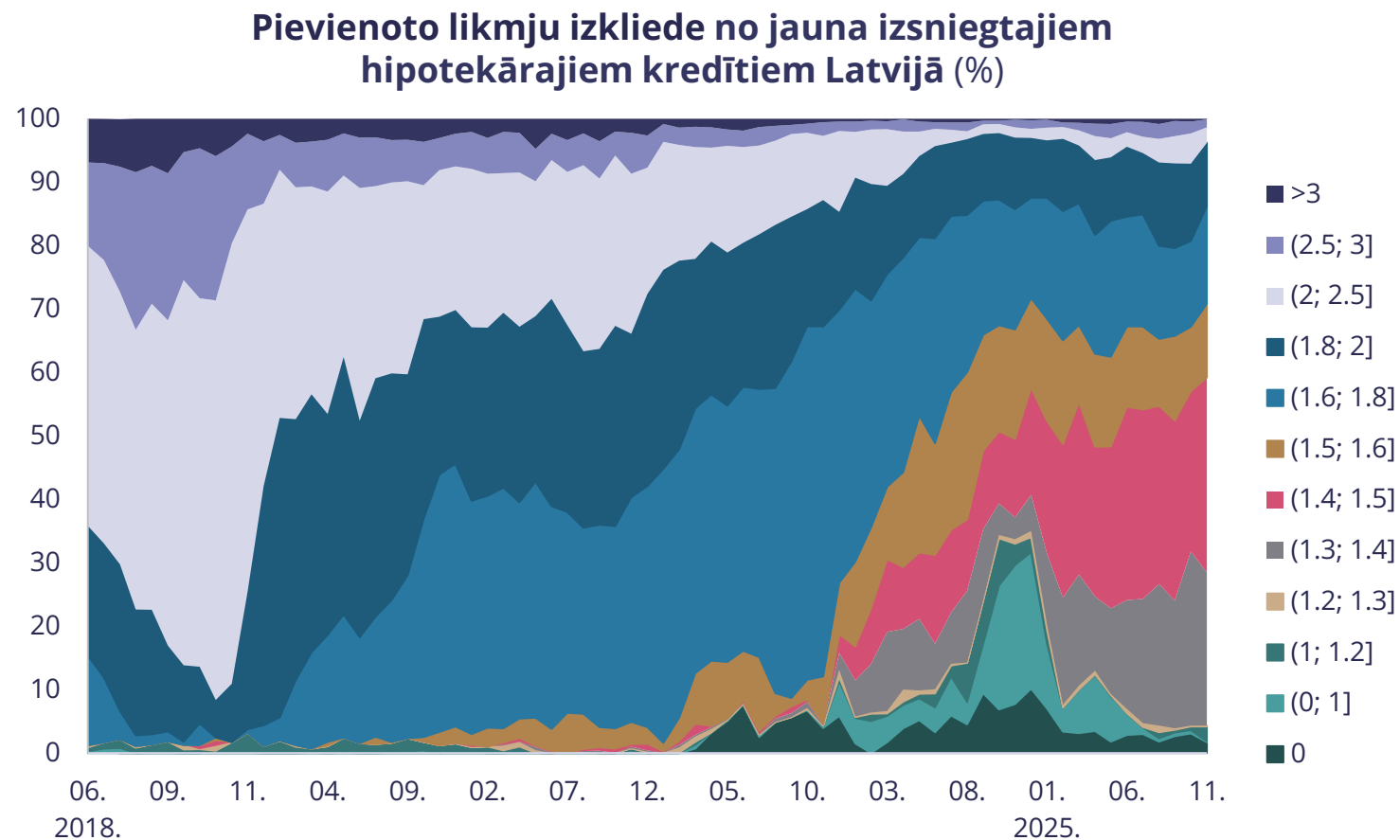


Finanšu pieejamība uzņēmumiem

1. Uzņēmumu pārkreditēšanās atvieglošana
2. Kīlu apjoma adekvātums uzņēmumu kredītiem

Hipotekārās pārkreditēšanās iniciatīvas pozitīvie rezultāti liek meklēt risinājumus arī uzņēmumu pārkreditēšanās atvieglošanai

- Kopš 2025. gada sākuma likmes samazinātas ap **11 000** hipotekāro kredītu jeb aptuveni **17%** no kredītportfeļa 2025. gada sākumā
- Gada maksājumos kredītņēmēji ietaupa **3.8 miljonus** eiro, visa kredīta termiņa laikā ieguvums gandrīz **52 miljoni** eiro
- Vidējais likmes samazinājums ap 0.5 pp, no jauna izsniegtiem kredītiem pievienotās likmes virs 2% praktiski vairs neeksistē



Avots: Latvijas Banka.

Piezīme. Aktīvu banku kredīti rezidentu mājāsaimniecībām, eiro valūtā, ar hipotekāro nodrošinājumu, ar mainīgām/jauktām likmēm.

Ieguvums no vienkāršotas pārkreditēšanās mājokļu kredītiem

~11 000

mājsaimniecību samazinājušas
sava kredīta % likmi

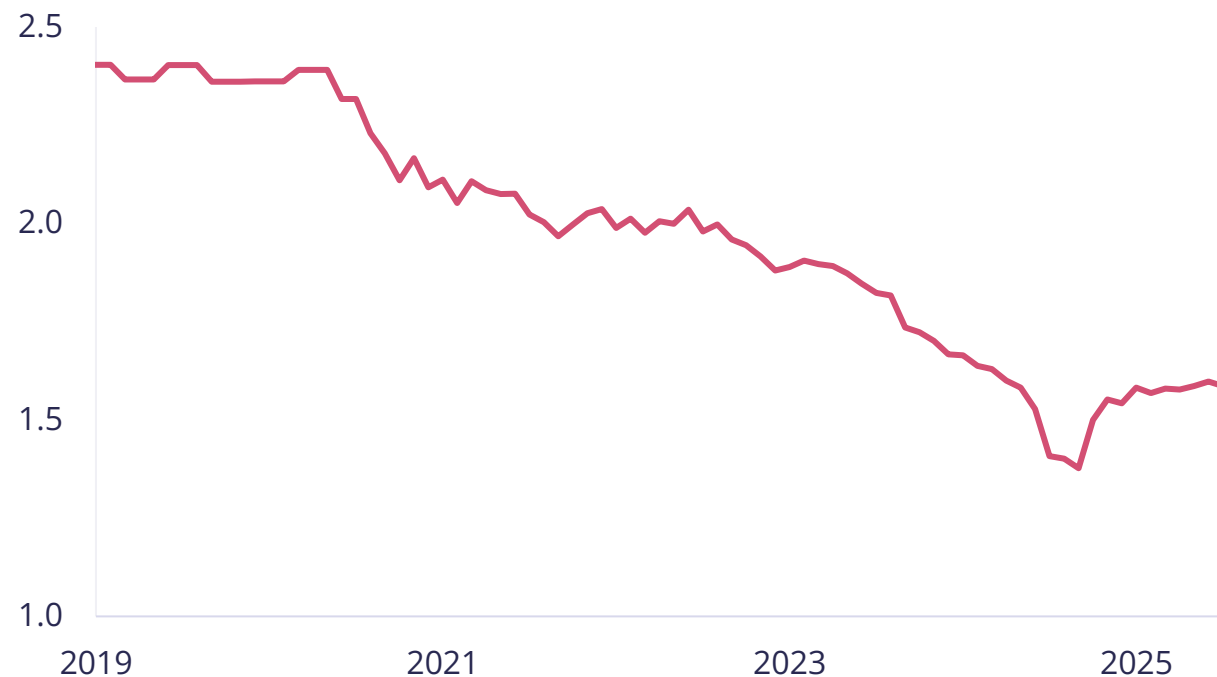
~52 milj. €

Kopējais ietaupījums sabiedrībai
(kredīta dzīves laikā)

350 €

Vidējais ietaupījums gadā

Mājokļu kredītu pievienotā likme (%)



Ko nozīmē par 1
procentpunktu zemākas
mājokļu kredītu procentu
likmes?

+6 m²

jaunā projektā

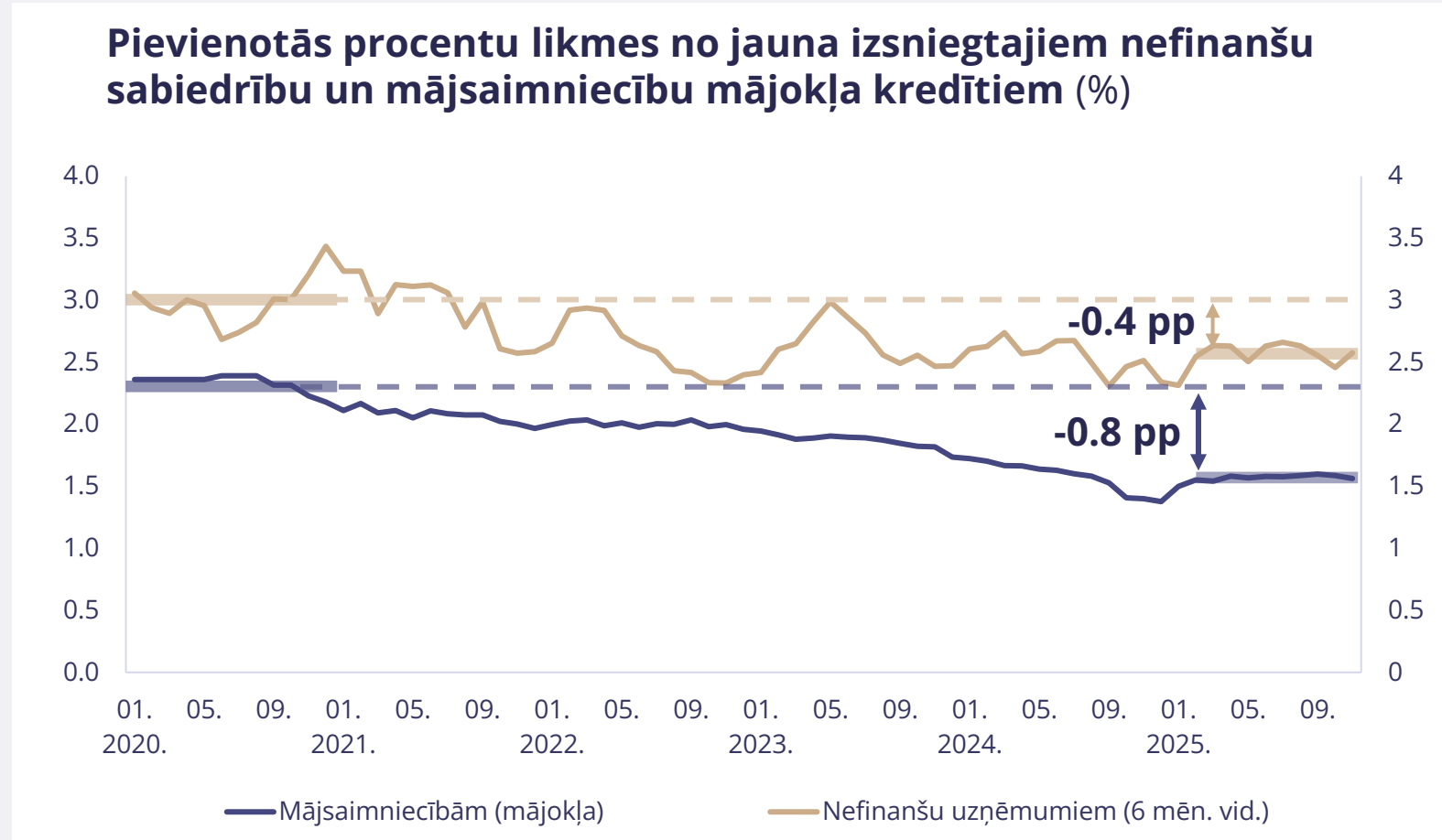
+18 m²

sērijveida ēkā



Pievienotās likmes uzņēmumiem ir mazinājušās krietni mazāk

- Hipotekāro kredītu pievienotās likmes būtiski samazinājušās – no teju **2.4%** 2020. gadā līdz **1.5-1.6%** 2025. gadā
- Tikmēr pievienotās likmes kredītiem uzņēmumiem nav būtiski mainījušās kopš 2021. gada izskaņas, tām esot starp **2.5-2.6%**



Avots: Latvijas Bankas kredītu reģistrs.

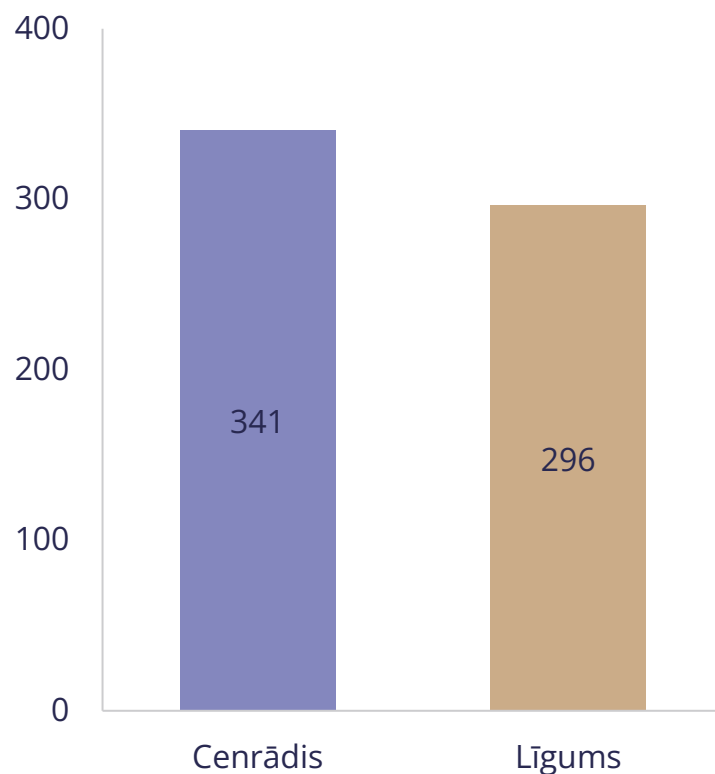
Piezīmes: Aktīvu banku kredīti rezidentiem, eiro valūtā, ar mainīgām/jauktām likmēm. Nefinanšu sabiedrībām kredīti, kas nav pārsnieguma, atjaunojamie vai norēķinu karšu kredīti. Mājsaimniecību mājokļa kredīti ar hipotekāro nodrošinājumu.

Uzņēmumu aptaujas par pirmstermiņa atmaksas komisijām secinājumi

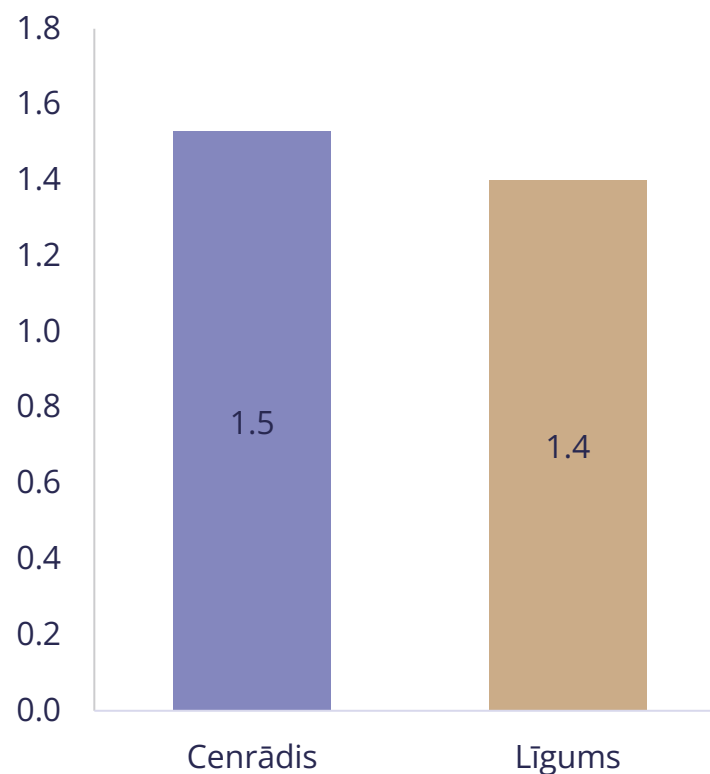
- Vairumā gadījumu kredītu līgumos noteiktās komisijas par pirmstermiņa atmaksu ir tuvas publiskajiem cenrāžiem
- Komisijas atšķiras dažādu nozaru uzņēmumiem un pēc kredīta lieluma
- Faktiski piemērotās komisijas lielākoties ir zemākas nekā noteikts līgumā, bet pirmstermiņa atmaksu veic reti un pamatā uzņēmumi ar jau *ex ante* noteiktu zemāku komisiju
- Kopumā secināms, ka pirmstermiņa apmaksas un refinansēšanas komisijas ir būtisks šķērslis, kas ierobežo uzņēmumu mobilitāti banku starpā

Komisijas kredītu līgumos ir tuvas publiskajiem cenrāžiem

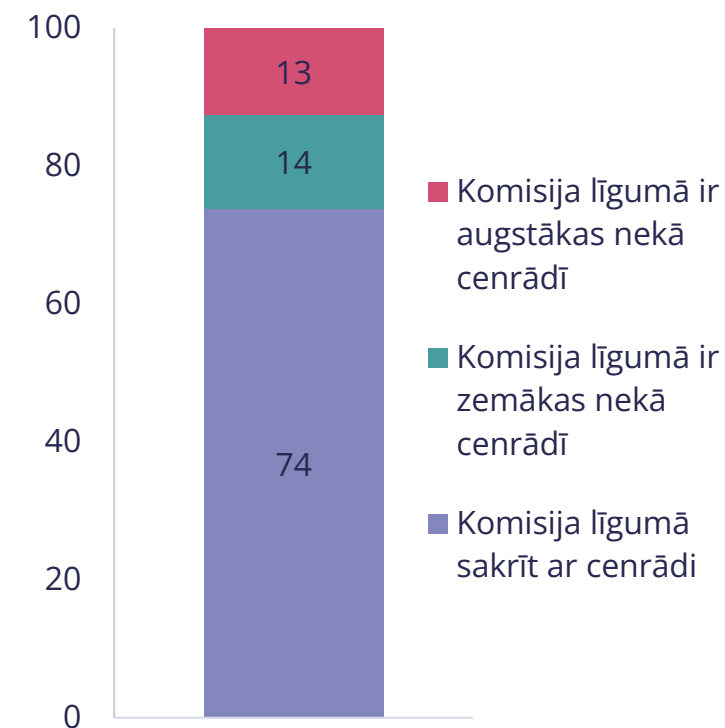
Vidējais komisijas apmērs, ja piemērots minimālais sliekšnis (EUR)



Vidējais komisijas apmērs, ja piemērota procentuāla komisija (% no atlikušās pamatsummas)

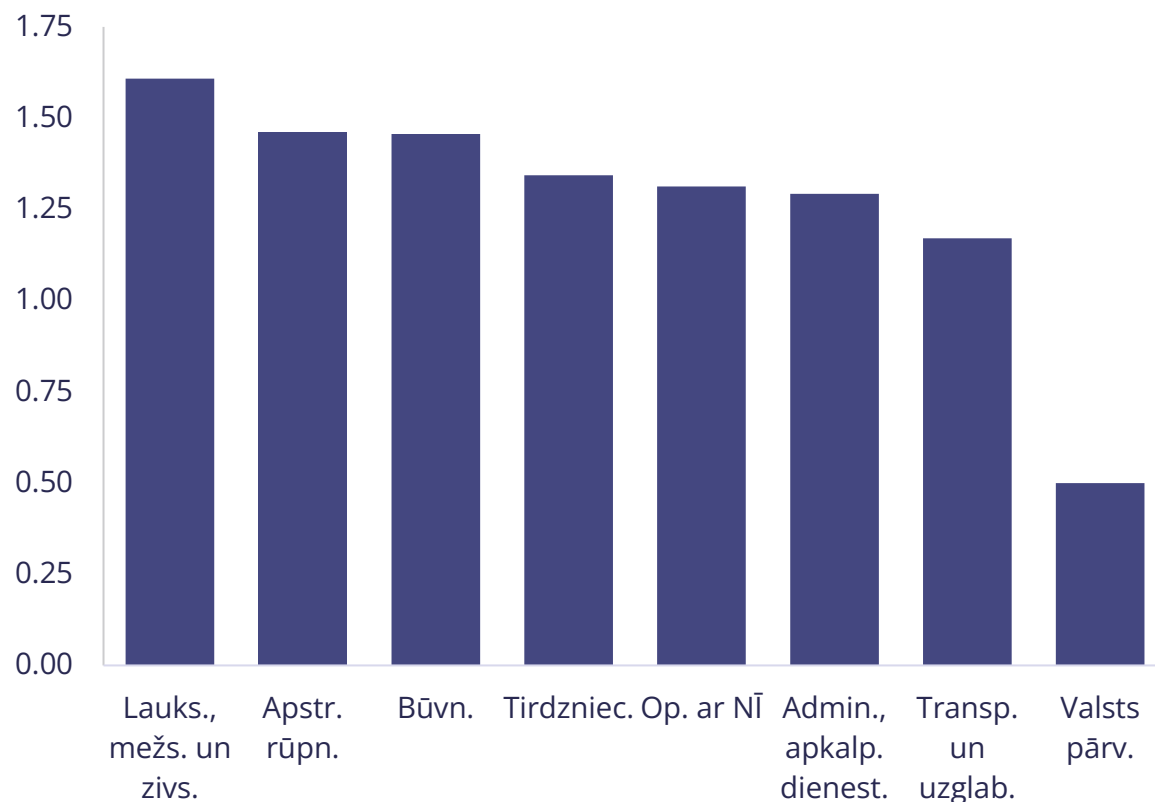


Kredītu dalījums pēc procentuālās komisijas sakritības ar cenrādi (% pēc skaita)

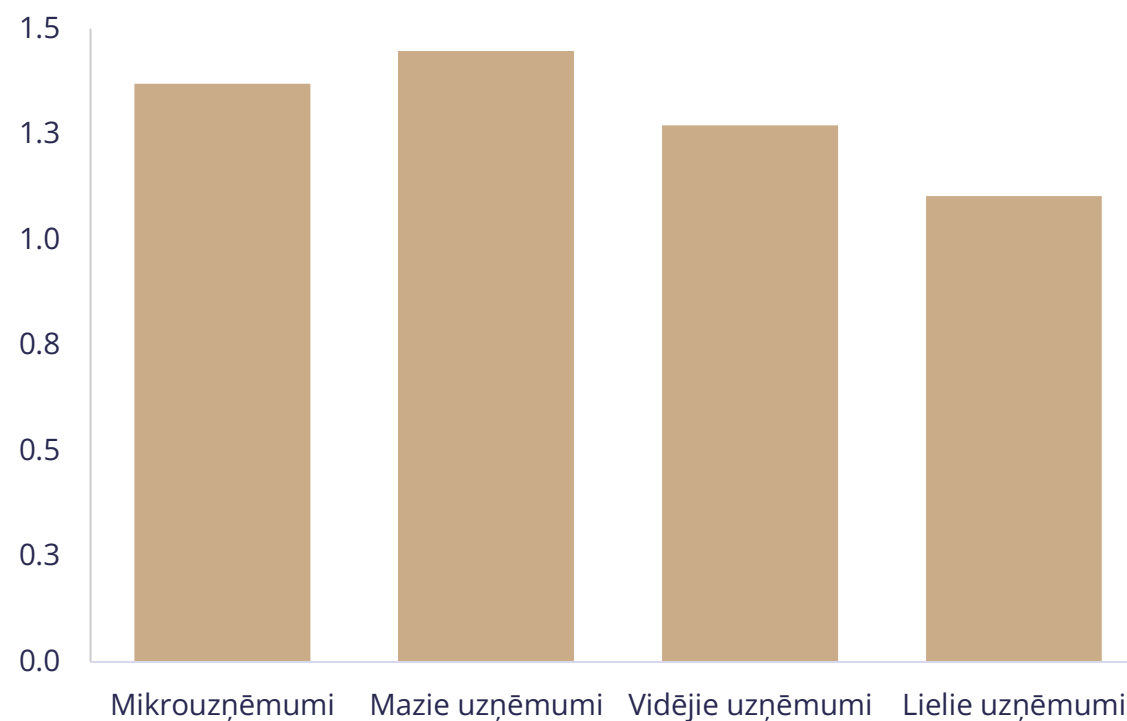


Komisijas atšķiras dažādu nozaru un lieluma uzņēmumiem

Vidējās līgumā noteiktās pirmstermiņa atmaksas komisijas debitora nozaru dalījumā (%)



Vidējās līgumā noteiktās pirmstermiņa atmaksas komisijas dalījumā pēc debitora lieluma (%)

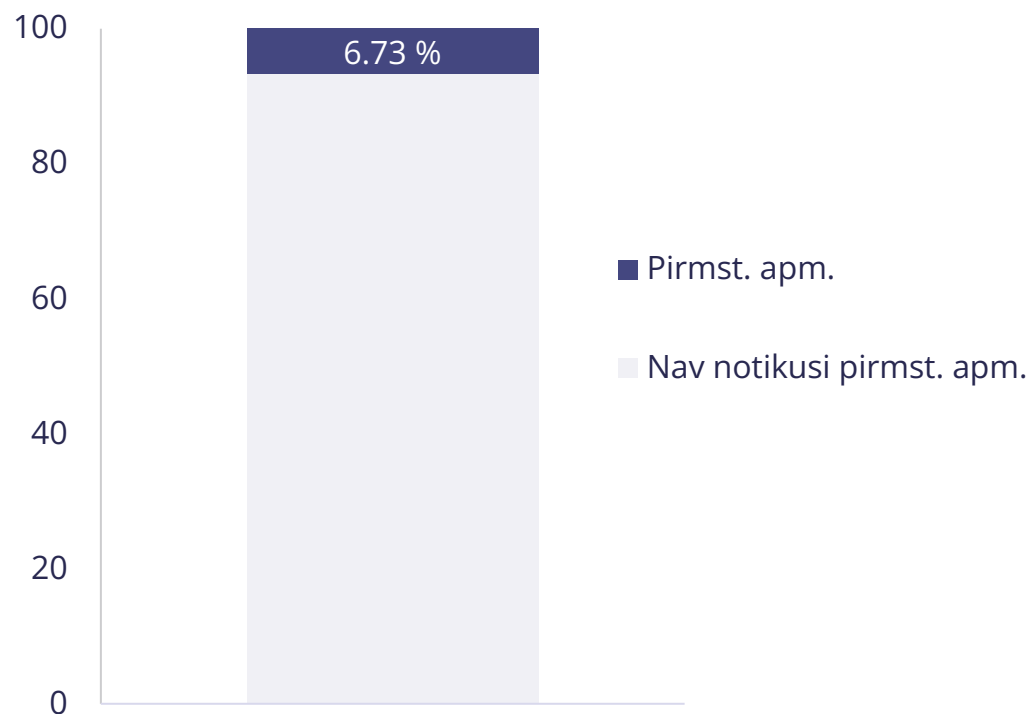


Avots: Latvijas Banka

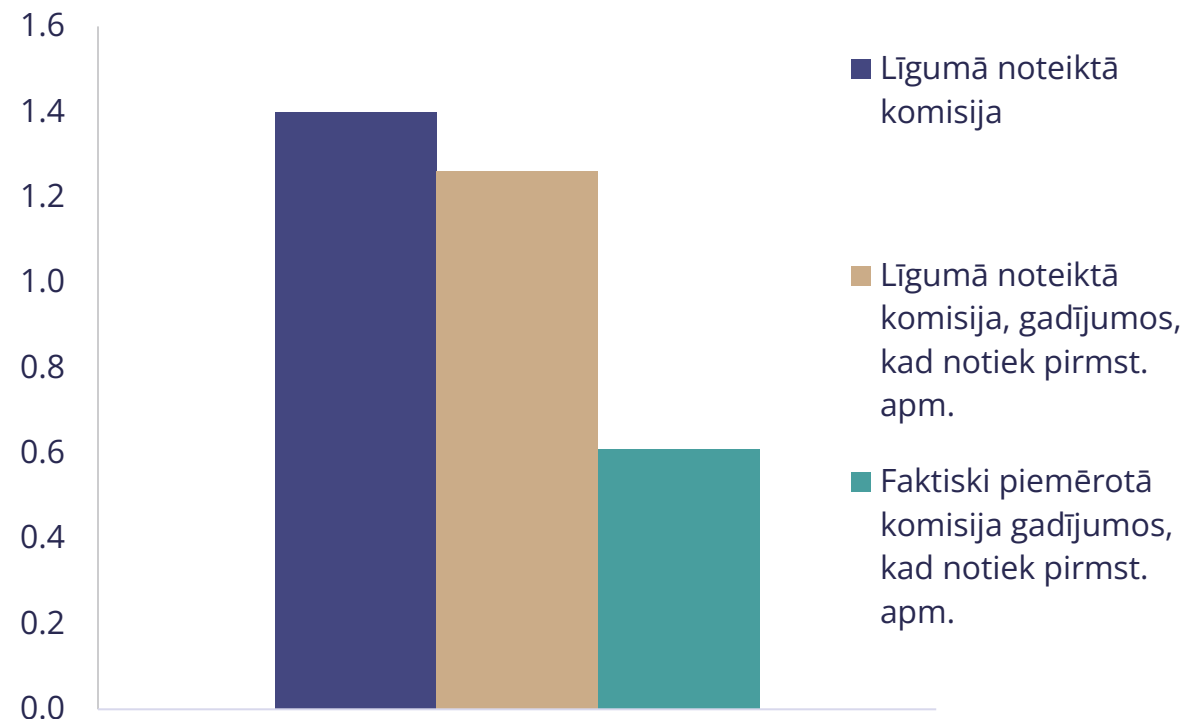
Nozaru apzīmējumi ir NACE 2 kodi: [Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā](#). Analīzē izmantoti gadījumi, kuros pirmstermiņa atmaksas komisijas ir norādītas procentuālā izteiksmē.

Pirmstermiņa kredīta apmaksas notiek reti un to var risināt ar zemākām pirmstermiņa atmaksu komisijām

Kredītu īpatsvars, kad notikusi pirmstermiņa atmaksa (% no skaita)

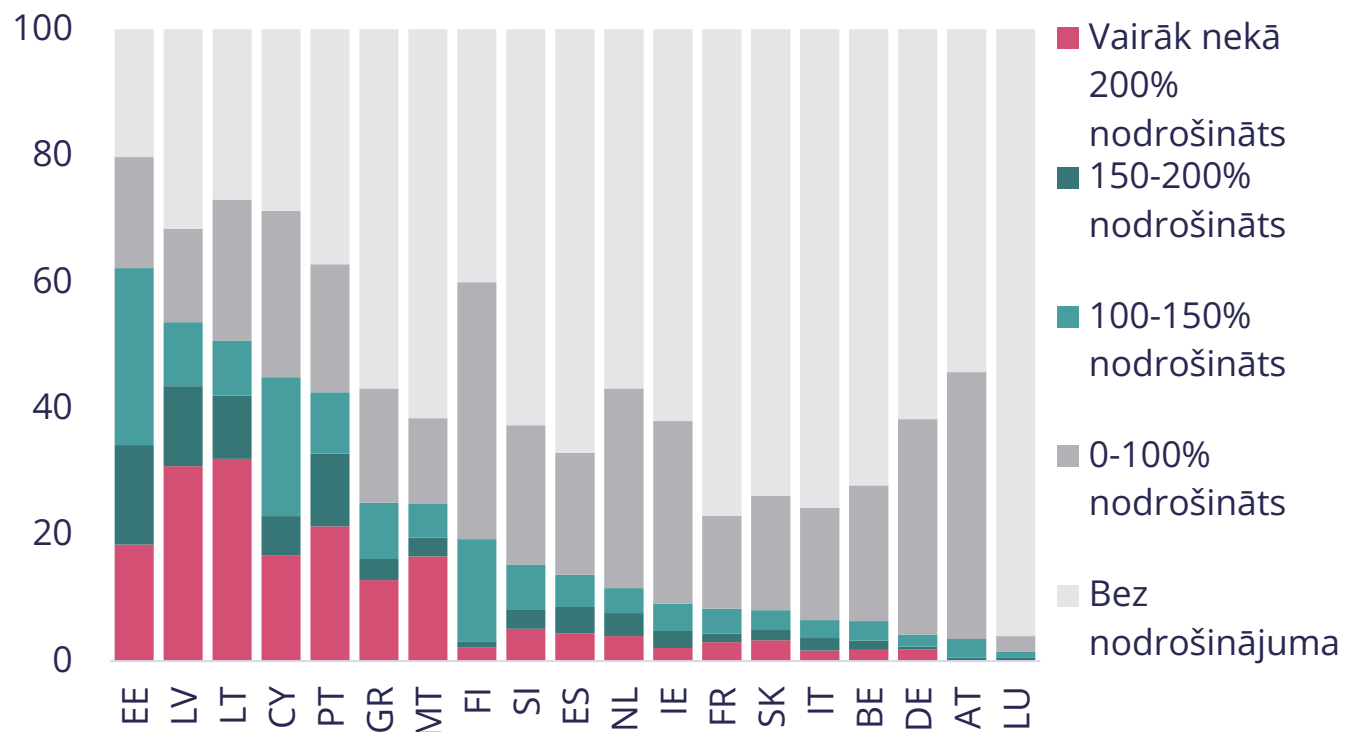


Vidējais pirmstermiņa atmaksas komisijas apmērs (% no atlikušās pamatsummas)

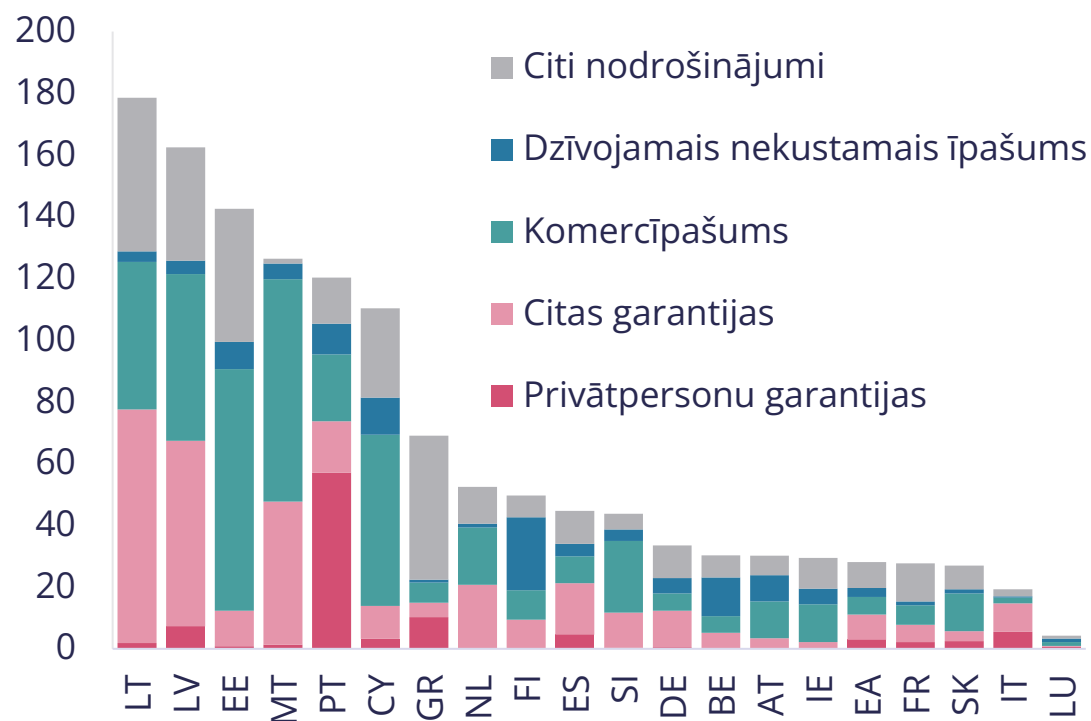


Baltija, t.sk. Latvija, izceļas ar vienām no stingrākajām nodrošinājuma prasībām eirozonā

Nefinanšu uzņēmumu 2024. gadā izsniegto jauno kredītu nodrošinājuma apmēra sadalījums (% no kredīta summas)

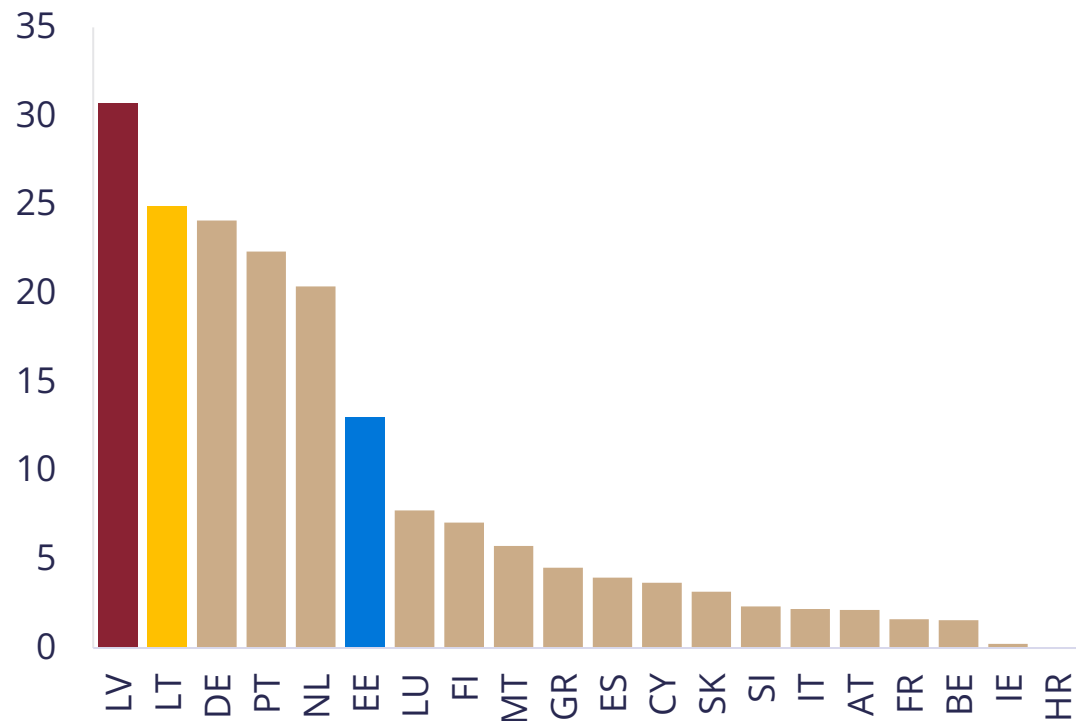


Nefinanšu uzņēmumu 2024. gadā izsniegto jauno kredītu nodrošinājuma apmērs (% no kredīta summas)

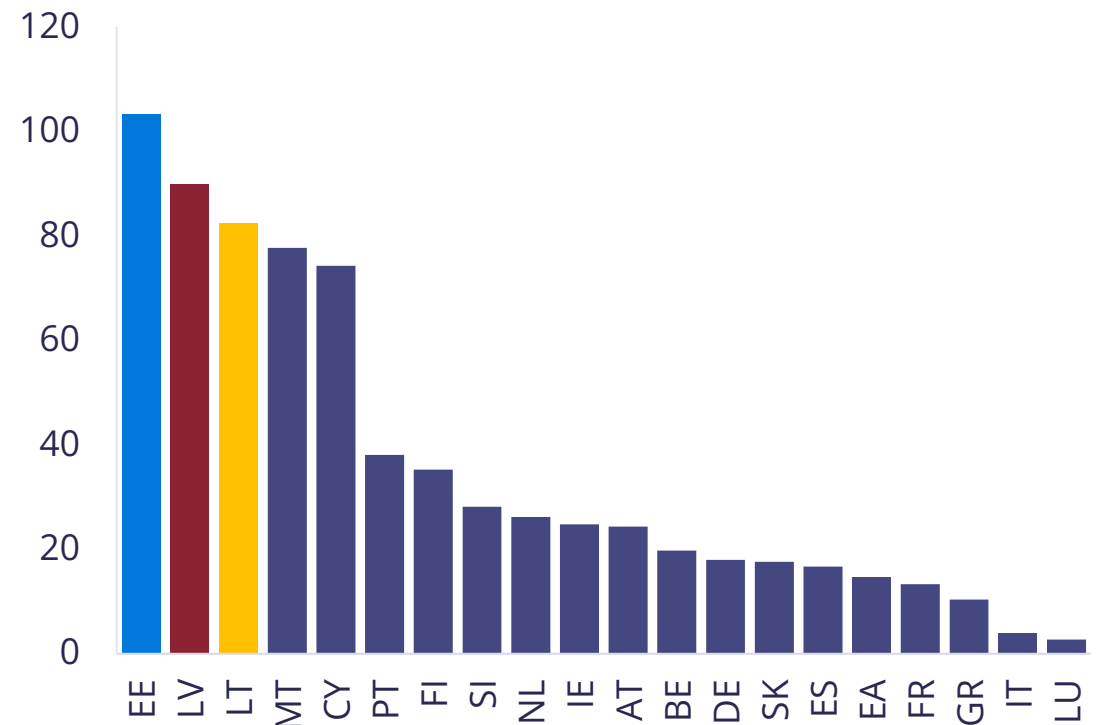


Garantiju un papildu nodrošinājuma piesaiste Latvijā ir ierasta prakse

Nefinanšu uzņēmumiem 2024. gadā izsniegtie jaunie kredīti, kuri nodrošināti ar garantiju un citu papildu nodrošinājumu (% no kopēja skaita)

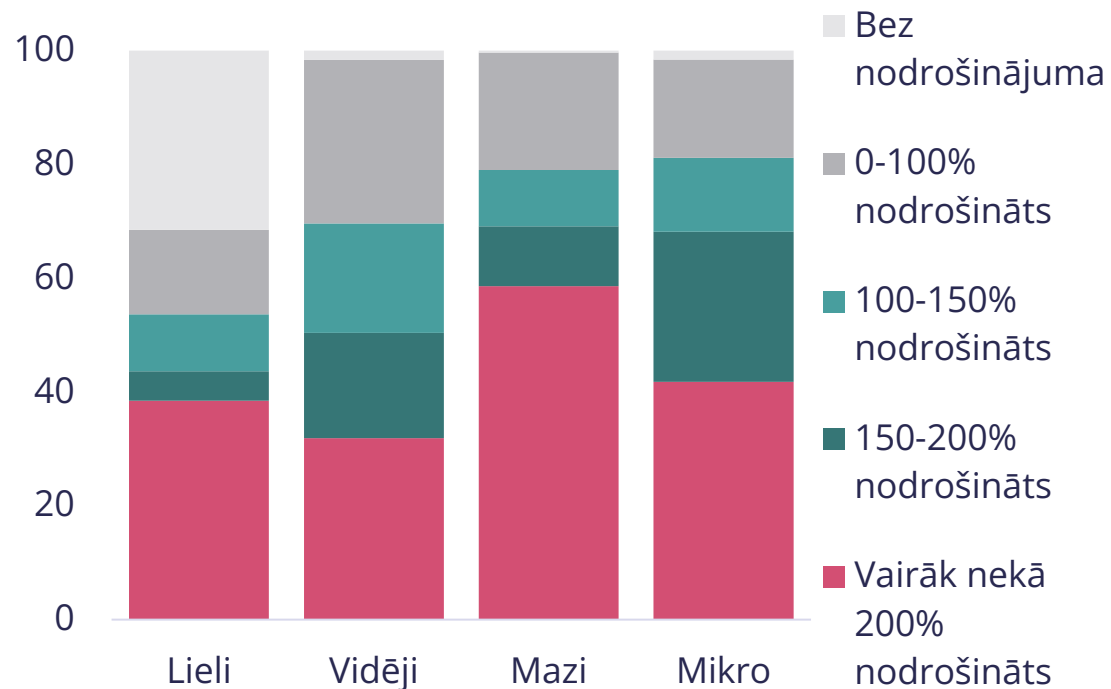


Fiziskā* un vērtspapīru nodrošinājuma attiecība pret aizdevuma summu 2024. gadā izsniegtajiem nefinanšu uzņēmumu kredītiem (% no kredīta summas)

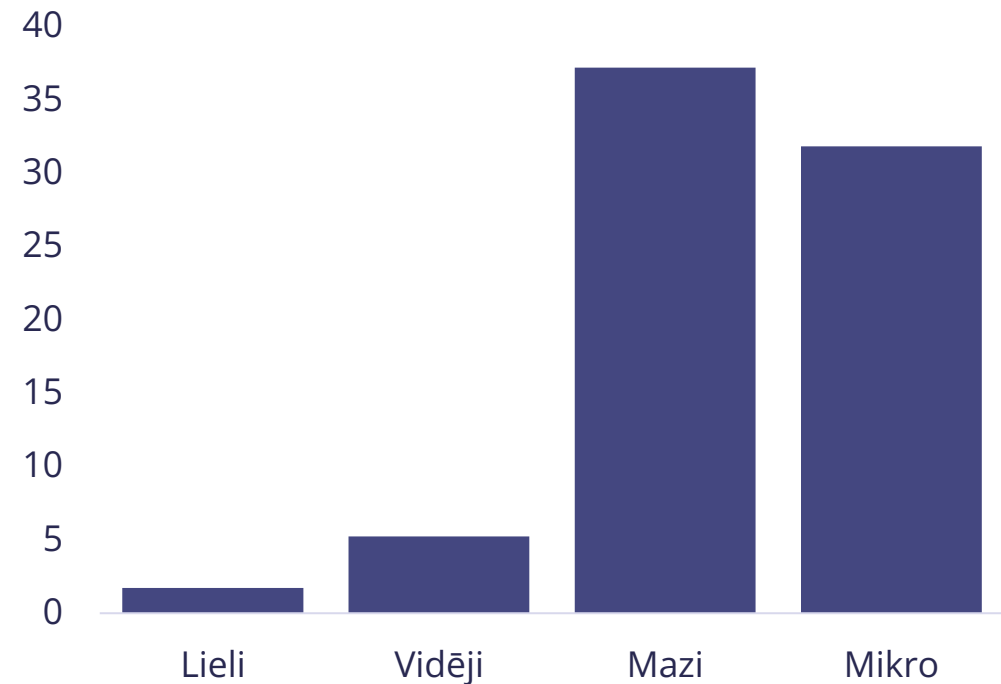


Personīgās garantijas un lielāks nodrošinājums tiek prasīts mazajiem uzņēmumiem

Nefinanšu uzņēmumiem Latvijā 2024. gadā izsniegto jauno kredītu nodrošinājuma apmērs dalījumā pēc uzņēmuma lieluma (% no kredīta summas)

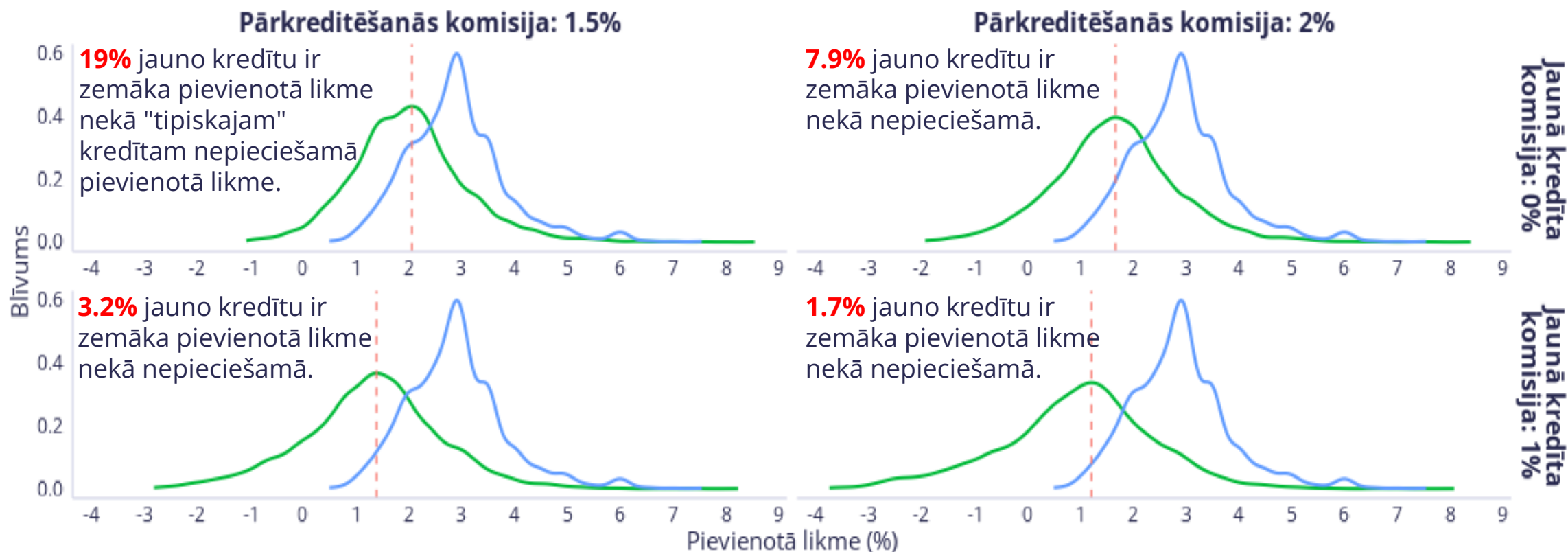


Nefinanšu uzņēmumiem Latvijā 2024. gadā izsniegto jauno kredītu ar personīgajām garantijām īpatsvars dalījumā pēc uzņēmuma lieluma (% no kopējā skaita)



Pie esošām komisijām pārkreditēšanās nav izdevīga vairumam juridisko personu kredītu

Pievienotās procentu likmes uzņēmumu kredītiem Latvijā un nepieciešamā likme, lai pārkreditēšanās būtu izdevīga (%)*



"Tipiskais" kredīts (pēc komisijas) █ Atlikumi (2025. februāris; pēc komisijas) █ Jaunie kredīti (no 2024. gada)



Mūsu valsts, mūsu banka